

Svet Mestne občine Velenje je na podlagi Uredbe (EU) št. 1301/2013 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 17. decembra 2013 o Evropskem skladu za regionalni razvoj in o posebnih določbah glede cilja "naložbe za rast in delovna mesta" ter o razveljavitvi Uredbe (ES) št. 1080/2006, Strategije prostorskega razvoja Republike Slovenije (Uradni list RS, št. 76/04), Partnerskega sporazuma med Republiko Slovenijo in Evropsko komisijo za obdobje 2014–2020, Uredbe o porabi sredstev evropske kohezijske politike RS v programskem obdobju 2014-2020 za cilj naložbe za rast delovnih mest (Uradni list RS št. 29/15) in 24. člena Statuta Mestne občine Velenje (Uradni vestnik MOV, št. 15/2006-UPB1, 26/2007, 18/2008 in 21/2015), na svoji 11. seji, dne 2. 2. 2016 sprejel naslednjo

TRAJNOSTNO URBANO STRATEGIJO ZA PAMETNO PODJETNO IN PRIJAZNO VELENJE 2025

1. Uvod in vloga Trajnostne urbane strategije za pametno, podjetno in prijazno Velenje 2025

1.1 Uvod

Velenje bo leta 2019 (v drugi polovici aktualnega programskega obdobja) praznovalo šestdeseto obletnico podelitve mestnih pravic. Velenje je resda mlado mesto, a ima v Šaleški dolini bogato zgodovinsko osnovo, katere sledi, preko burnega obdobja reformacije, vodijo v srednji vek (tedaj je bila Šaleška dolina znana kot dolina gradov) mimo obdobja rimskega imperija do naselbin prazgodovinskega človeka, katerega sledi so bile odkrite v jami Špehovki pri Hudi luknji in v Mornovi zijalki pri Šoštanju.

Rast modernega Velenja je bila spodbujena zaradi velikih energetskih potreb povojnega gospodarstva, ki je začelo intenzivno izkoriščati energetske potencialne bogatih zalog lignita v Šaleški dolini. Predvsem po letu 1950 se je ob bistveno povečanih zahtevah po premogu vse bolj kazala potreba po postavitvi sodobnega mesta. Pod vodstvom tedanjega direktorja Rudnika Velenje Nestla Žganka so se ob sodelovanju projektantov Slovenija projekta iz Ljubljane z arhitektom Janezom Trenzem na čelu začeli oblikovati načrti za sodobno mesto, ki naj zagotovi domovanje za približno 30.000 prebivalcev. Moto N. Žganka, da naj imajo »rudarji, ki preživijo pol dneva v temnih nedrjih zemlje, kar se da svetla in sončna stanovanja« je z načrti projektantov postal sodobno modernistično mesto s prostostoječimi objekti, postavljenimi v velike zelenice. Na žalost kasnejši urbanisti tega koncepta iz številnih razlogov niso ustrezno nadaljevali, kljub temu pa jim je arhitekturni izraz ožjega centra uspelo ohraniti kot stilsko čist pozni modernizem, kakršnih v Evropi ni prav veliko.¹

Mesto se je razvijalo preko rasti »socialističnega čudeža« v obdobje, zaznamovano z ekološko degradacijo okolja, preko obdobja vlaganj v ekološko sanacijo, do najlepše urejenega večjega mesta v Sloveniji – naslova, s katerim se Velenje leta 2015 (spet) ponaša.

Prihodnost prinaša nove izzive v zagotavljanju stabilnega in odprtega lokalnega in regionalnega gospodarstva, izboljšavah stanja okolja in infrastrukture, zagotavljanju visokih socialnih standardov, izboljšanju javnih storitev in splošne kakovosti življenja, kar bo ob spoštovanju identitete Velenja, njegovega »pionirskega« duha, vrednot kulturne raznolikosti in prostovoljstva, gradilo novo dobo evropskega Velenja.

1.2 Vloga Trajnostne urbane strategije za pametno, podjetno in prijazno Velenje 2025

Trajnostna urbana strategija za pametno, podjetno in prijazno Velenje (v nadaljevanju: TUS Velenje) nastaja dobro desetletje po vstopu Slovenije v Evropsko unijo. Kljub slabi prometni povezavi in gospodarski in finančni krizi, ki je zaznamovala to obdobje, se je Velenje razvijalo. Mestna občina Velenje (v nadaljevanju: MO Velenje) je v tem obdobju uspela pridobiti preko 40 milijonov evrov evropskih in državnih sredstev za sofinanciranje projektov, skupne vrednosti preko 53 milijonov evrov. Nova finančna perspektiva prinaša nove priložnosti in nove mehanizme. Urbani razvoj bo 11 slovenskih mestnih občin izvajalo s pomočjo mehanizma Celostne teritorialne naložbe (CTN), katerega glavni cilj je spodbuditi gospodarsko rast in izboljšati kakovost življenja v mestu. Celostne teritorialne naložbe na povezan način kombinirajo različne ukrepe, s katerimi rešujemo lokalno identificirane izzive. Za uporabo mehanizma CTN 7. člen Uredbe o Evropskem skladu za regionalni razvoj (ESRR) določa, da se trajnostni urbani razvoj izbranega urbanega območja lahko financira le na podlagi sprejete celovite strategije trajnostnega urbanega razvoja.

MO Velenje ima razdelan strateški razvojni okvir. Krovni strateški dokument MO Velenje je leta 2008 sprejeta Vizija in strategija, strateški razvojni dokument (v nadaljevanju: VIS). VIS je dokument, ki načrtuje razvoj Mestne občine Velenje do leta 2025 na petih stebrih oz. operativnih programih:

1. steber: OP GOSPODARSTVO (podjetništvo, kmetijstvo in turizem, stanovanjska izgradnja);

¹ Vir: Zgodovina prostora; <http://www.velenje.si/o-velenju/predstavitev/zgodovina>

2. steber: OP PROMET (prometna infrastruktura, javni prevoz, telekomunikacije);
3. steber: OP OKOLJE (varstvo okolja, energetika, prostorsko planiranje);
4. steber: OP IZOBRAŽEVANJE (predšolska vzgoja, izobraževanje);
5. steber: OP KAKOVOST ŽIVLJENJA (kultura, šport, zdravstvena oskrba, varnost bivanja, soseski odnosi, sociala).

Strateški razvojni okvir MO Velenje sestavljajo še naslednji strateški dokumenti, ki na operativnem nivoju dopolnjujejo VIS in na podlagi katerih so bili izvedeni strateški cilji, programi in ukrepi TUS Velenje.

1. Lokalna agenda 21, podaljšan programski okvir za obdobje 2012–2016
2. Občinski program varstva okolja v Mestni občini Velenje 2016–2020
3. Lokalni program kulture Mestne občine Velenje (2014–2020)
4. Lokalni energetske koncept
5. Trajnostni energetske akcijski načrt (SEAP)
6. Strategija razvoja socialnega varstva v Mestni občini Velenje za obdobje od 2014 do 2020
7. Občinski prostorski načrt Mestne občine Velenje (v procesu izdelave)
8. Lokalni program razvoja delovanja mladih v Mestni občini Velenje 2016–2020 (v procesu izdelave)

Nadalje ima Mestna občina Velenje razvito politiko spodbujanja kolesarstva, razvito v okviru projekta BICY², v letu 2016 pa bo MO Velenje pristopila še k izdelavi Celostne prometne strategije.

VIS je bil pripravljen v obdobju napredovanja in poglobljanja gospodarske in finančne krize. Kljub temu je bil pripravljen ambiciozno, takšno pa je bilo tudi programiranje lokalnega proračuna ter izvajanje zajetih ukrepov in projektov. Mestna občina Velenje je uspela vzdrževati visok delež proračuna za nove investicije ob nezmanjšanem obsegu financiranja socialnih, kulturnih, športnih in drugih programov.

Trajnostna urbana strategija Mestne občine Velenje gradi na doslej uspešno izvajani viziji in daje novim urbanim izzivom ter projektnim idejam nov operativni okvir, ki vodi Mestno občino Velenje in mesto Velenje na zemljevid mest z najprivlačnejšim življenjskim in poslovnim okoljem, možnostmi za samorealizacijo vseh skupin prebivalcev in zemljevid prijaznih, varnih ter pametnih mest s celovitim upravljanjem mestnih energetskih sistemov ter okolju in uporabnikom prijaznega prometnega sistema.

1.3 Metodologija priprave Trajnostne urbane strategije za podjetno, pametno in prijazno Velenje 2025

TUS Velenje temelji na obstoječi Viziji in strategiji razvoja Mestne občine Velenje ter ostalih strateških dokumentih MO Velenje, ki so v osnovi pripravljene s široko participacijo strokovnih in zainteresiranih javnosti. V obdobju priprave TUS Velenje je bilo izvedenih 5 delavnic, organiziranih po tematskih sklopih operativnih programov VIS (gospodarstvo, okolje, promet izobraževanje, kvaliteta življenja) in ena predstavitevna delavnica z oblikovanimi programi in ukrepi TUS Velenje. Na delavnicah so sodelovali predstavniki in direktorji javnih zavodov, nevladnih organizacij, predstavniki gospodarstva in gospodarske zbornice, predstavniki in predstojniki uradov MO Velenje in druga zainteresirane javnosti. V pripravljalnem obdobju je bila izvedena tudi spletna anketa, kjer smo med občani preverjali stopnje zadovoljstva na različnih razvojnih področjih ter razvojne prioritete MO Velenje v prihodnosti.

Na podlagi rezultatov delavnic in raziskave javnega mnenja je bila določena razvojna stopnja glede na realizacijo ukrepov zajetih v VIS, pozicija TUS Velenje v strateškem okviru MO Velenje, oblikovani so bili programi in ukrepi za uresničevanje razvojnih ciljev in temeljne razvojne vizije TUS Velenje in VIS. V procesu priprave TUS so bile uporabljene še metode analiz primarnih virov iz strateškega okvira MO Velenje in Savinjske razvojne regije, države, analize demografskih kazalnikov, analiza stopnje realizacije ukrepov VIS in izdelave SWOT analize.

2. Prostorske, gospodarske in družbeno-socialne značilnosti Mestne občine Velenje

3.1 Prostorske značilnosti in prostorski razvoj Mestne občine Velenje

Območje MO Velenje obsega 83,54 km² ter leži v vzhodnem delu Šaleške doline. MO Velenje zajema 16 krajevnih skupnosti in 3 mestne četrti, 25 naselij, 311 prostorskih okolišev, 60 statističnih okolišev, 107 ulic in 4.818 hišnih števil (2015). Osrednji del občine predstavlja dolinski del ob reki Paki. Ves vzhodni dolinski del Šaleške doline je urbaniziran, saj se je mesto, ki je po številu prebivalcev šesto največje v Sloveniji, v svojem razvoju zadnjih 50 let razširilo med nekdanjimi naselji in zaselki Škale, Stara vas, Staro Velenje, Šalek in Šmartno. Severno obrobje občine sega v hribovit svet, ki se razteza od Razborja do Graške Gore in preko prebojne doline Pake v Hudi luknji do

² Projekt Cities and Regions for Cycling, izveden v okviru programa teritorialnega sodelovanja, Srednja Evropa.

MESTNA OBČINA VELENJE

Paškega Kozjaka. Vzhodna meja občine poteka po Dobrnskem podolju, preko potoka Pirešica, proti jugu na Ponikovsko planoto in Ložniško gričevje, ki Šaleško dolino ločujeta od Spodnje Savinjske doline. Zahodna meja občine razpolovi Šaleško dolino v smeri sever-jug na območju nekdanje vasi Preloge, kjer danes pod dolinskim dnom poteka v Premogovniku Velenje najintenzivnejši odkop lignita. Meja se nadaljuje po spodnjem toku potoka Velunja do podnožja Graške Gore.

Intenzivne in obsežne prostorske preobrazbe so se dogajale v osrednjem delu Šaleške doline v drugi polovici prejšnjega stoletja. V dolini so se zaradi rudarjenja pričele ugrezati razsežne površine in prebivalstvo se je postopoma preseljevalo na robna območja ob pridobivalnem prostoru rudnika lignita. Na vzhodnem robu doline se je načrtno izgrajevalo sodobno mesto Velenje. Sočasno se je dograjevala vsa pripadajoča družbena in komunalna infrastruktura. Globalni razvoj sta regulirala dva temeljna prostorska dokumenta, sprejeta v letu 1956 in 1957 (regionalni plan Šaleške doline in generalni urbanistični plan Velenja). Z družbenim planom občine 1972 do 1980 so bili začrtani temelji za policentrični razvoj; Velenju in Šoštanju se je pridružilo Šmartno ob Paki kot tretje razvojno središče v prejšnji občini Velenje; predvsem na severnem obrobju pa se je načrtno razvilo več naselij, ki so postopoma dobivala pomembnejšo vlogo v omrežju naselij prejšnje občine Velenje.

Za območje MO Velenje značilna sorazmerno visoka stopnja gozdnatosti (50,9 %) ob precej nizki udeležbi kmetijskih zemljišč (28,7 %) ter ob visoki stopnji urbaniziranosti prostora (skoraj 17,7 % stavbnih zemljišč). Sorazmerno velik delež zemljišč zavzemajo jezera (kar 2,2 % občinskega prostora). Takšno razmerje osnovne rabe zemljišč v občini kaže na porušeno ravnovesje v rabi zemljišč predvsem zaradi rudarjenja in njegovih posledic (degradacija zemljišč, pospešena urbanizacija).

Glede na geografske značilnosti, rabo zemljišč, prometno lego in dosednji razvoj predstavlja območje MO Velenje več območij s karakterističnimi skupnimi značilnostmi: urbanizirano območje mesta Velenje s primestnim prostorom, ki ga predstavlja ves jugovzhodni del občine; območje z vplivi zaradi pridobivanja lignita na zahodnem obrobju občine; območje razpršene poselitve kot avtohtoni vzorec na hribovitem, severovzhodnem delu občine; pretežno kmetijski, podeželski prostor na južnem delu občine ter območje razpršene poselitve na predelu Vinske Gore na vzhodnem delu občine, ki je obenem tudi primestni prostor mesta Velenje.

3.2 Določitev območja izvajanja TUS Velenje

Skladno s 7. členom Uredbe o Evropskem skladu za regionalni razvoj (1301/2013), ki določa, da se trajnostni urbani razvoj lahko financira le na podlagi izbranega urbanega območja mestnega naselja TUS Velenje geografsko pokriva območje naselja Velenje. Meje naselja Velenje bistveno ne odstopajo od meje urbanistične zasnove mesta Velenje, kot je določeno v Dolgoročnem prostorskem planu Mestne občine Velenje. Razlike med obsegom naselja Velenje in urbanistično mejo mesta so predvsem na severovzhodu in jugozahodu naselja Velenje. Naselje Velenje, ki je tudi vplivno območje TUS Velenje, tako zajema: KS Pesje, KS Stara vas, centralne predele mesta z Mestno četrtjo Velenje desni breg, Mestno četrtjo Velenje levi breg - vzhod, Mestno četrtjo Velenje levi breg – zahod, KS Šmartno, KS Konovo, KS Šalek in KS Gorica.

MESTNA OBČINA VELENJE

TRAJNOSTNA URBANA STRATEGIJA
- Meja občine, naselja in mesta Velenje -

0 500 1000 1500 m 1:50.000

Realizacija: študijska urejanje prostora POU / oktober 2015

Slika

1:

Območje TUS Velenje

3.3 Prostorski razvoj Mestne občine Velenje

Dosedanji prostorski razvoj MO Velenje je potekal na osnovi urbanističnega načrtovanja, saj se je mesto Velenje razvilo načrtno ob premogovniku Velenje kot vzorčni primer socialističnega mesta, v katerem je poskrbljeno za prebivalce (rudarje in njihove družine) tako, da je življenje v svetlem, odprtem in zelenem mestu protiutež delu pod zemljo. MO Velenje je tudi po razdelitvi teritorija na tri občine nadaljevala s posegi v prostor tako, da bi dosegala cilje: uravnotežen prostorski razvoj z upoštevanjem naravnih in ustvarjenih danosti pokrajine (rudarjenje in s tem v zvezi degradacija prostora), notranji razvoj in plemenitenje vloge mesta Velenje (regijsko in občinsko središče, zaposlitveno središče, središče proizvodnih dejavnosti ter prebivalcem prijazno mesto), naravna in kulturna dediščina v povezavi s turizmom in razvojem podeželja. S premišljenim prostorskim načrtovanjem je omogočila gospodarski razvoj predvsem večjim proizvodnim dejavnostim (Gorenje), obrtnim dejavnostim in drobnemu podjetništvu ob upoštevanju vplivov, ki jih povzroča premogovništvo kot osrednja dejavnost.

V policentričnem urbanem sistemu Slovenije se mesto Velenje razvija kot središče nacionalnega in regionalnega pomena kot najpomembnejše središče dejavnosti družbene infrastrukture, oskrbnih, storitvenih, upravnih in drugih dejavnosti ter najpomembnejše gospodarsko območje in prometno vozlišče. Vanj se usmerja najpomembnejše javne funkcije in je primerna lokacija za sekundarno in terciarno raven zdravstvene oskrbe, visoko in višje izobraževanje, višje strokovno izobraževanje, sodne in upravne institucije, specializirano socialno varstvo ter javne raziskovalne organizacije.

Na občinskem nivoju se v skladu z učinkovito in enakomerno dostopnostjo, primerno razmestitvijo funkcij in medsebojnimi prometnimi povezavami razvijajo naselja Škale-Hrastovec, Šentilj in Vinska Gora kot lokalna središča, kjer se spodbuja razvoj ustrezne storitvene in oskrbne funkcije in razvoj delovnih mest za okoliško prebivalstvo in kamor se umešča primarno socialno oskrbo ter omogoča možnosti za športno in kulturno dejavnost.

Naselja v okviru širšega mestnega območja mesta Velenje se razvijajo kot medsebojno sodelujoča in učinkovito povezana središča. Urbani razvoj, za katerega je značilna koncentracija stanovanjske gradnje, proizvodnih, storitvenih in oskrbnih dejavnosti se spodbuja v obstoječih središčih ali na poselitvenih območjih, ki imajo potencialne za razvoj v nova središča. Predvsem se spodbuja razvoj tistih središč, ki so na prometnih vozliščih in križiščih različnih prometnih smeri. Razmeščanje in koncentracijo funkcij znotraj širših mestnih območij se načrtuje skladno z razvojem učinkovitega in na vseh nivojih povezanega javnega prometa.

Za razvoj mesta Velenje kot tudi celotne Šaleške doline je omejitveni dejavnik njena prometno neugodna lega v oddaljenosti okrog 17 km od avtoceste AC A1 Ljubljana—Maribor oziroma V. vseevropskega prometnega koridorja, s katerim jo povezujejo slabše regionalne ceste, kar se bo izboljšalo z izgradnjo ceste v 3. razvojni osi RS. Na železniško infrastrukturalno omrežje veže prostor MO Velenje železniška proga Celje—Velenje. Za povečevanje učinkovitosti prometnega pretoka se na državnem nivoju spodbuja intermodalne prometne povezave in razvoj železniškega omrežja, ki naj bi v prihodnosti prevzemal večino daljinskega tovornega prometa. V tem smislu je potrebna posodobitev proge Celje—Velenje. Za ponovno aktiviranje železniške povezave Velenje—Slovenj Gradec je potrebno določiti traso, ki bo realno upoštevala prostorske danosti in omejitve.³

Vse večjo razvojno vlogo v razvoju MO Velenje pridobiva turizem ter z njim povezane dejavnosti športa in rekreacije v naravnem okolju. Pri tem MO Velenje izkorišča predvsem značilne ustvarjene prednosti (jezera, rekultivirane površine ob jezerih, bogato izročilo rudarjenja) kot tudi ustvarjene in naravne danosti (bogata območja kulturne dediščine v kombinaciji z naravnimi vrednotami — Paški Kozjak, Velenjski grad, grad Šalek, Turn, historične vile, modernistični center, parki, sakralna dediščina ipd.). Kljub razmeroma majhnemu deležu kmetijskih površin je v MO Velenje pomemben dejavnik kmetijstvo, predvsem na večjih, sklenjenih, ravnih kompleksih na območju Šentilja, Vinske Gore in Črnove ter na severnem obrobju Velenjskega jezera. Večina kmetijskih gospodarstev (496) leži na nadmorski višini od 300 do 800 m in so vsa uvrščena v kategorijo kmetij s težjimi pridelovalnimi razmerami.

3.2.1 Razvojne usmeritve MO Velenje

V strateškem dokumentu VIS je poudarjeno, da razvojna vizija temelji na ocenah in pričakovanih lokalnega prebivalstva, hkrati pa vsebuje vse bistvene strateške usmeritve Slovenije in Evropske unije. Bistvene skupne točke Strategije razvoja Slovenije, Lizbonske pogodbe ter Vizije in strategije Mestne občine Velenje so kakovost življenja, trajnostni razvoj in ustvarjanje kvalitetnih delovnih mest. Za njihovo uresničitev sta potrebna aktivnejši gospodarski razvoj in povečanje zaposlenosti, kar je mogoče doseči s spodbujanjem inovativnosti ter podjetništva, učinkovitim privabljanjem domačih in tujih investitorjev.

³ Vir: OPN Mestne občine Velenje (dokument v izdelavi)

3.2.2 Prostorski razvoj MO Velenje – prednostna območja za razvoj poselitve in razvoj dejavnosti

Pomembnost funkcije mesta Velenje, ki jo ima v urbanem sistemu mest v Sloveniji, se kaže v visoki stopnji opremljenosti s centralnimi dejavnostmi, ki s površinami zavzemajo ves osrednji del mesta ter površine na predelu Starega jaška ter Gorice. Razvoj centralnih dejavnosti lahko poteka predvsem kot oplemenitenje in nadgradnja na obstoječih površinah v mestu. Poleg obstoječih območij za centralne dejavnosti v mestu Velenje ter v naseljih s temi površinami (Škale - Hrastovec, Vinska Gora, Šentilj ...) so možnosti za umeščanje površin za centralne dejavnosti predvsem tam, kjer je zagotovljena dobra dostopnost: na predelu ob regionalni cesti Velenje–Celje–Šoštanj, predvsem v smislu storitvenih in servisnih dejavnosti.

a) Stanovanjska gradnja

Mesto Velenje je kot mlado mesto, zgrajeno po arhitekturnem načelu »mesto v parku« zgrajeno v šestdesetih letih prejšnjega stoletja, ko se je zaradi izrazitih potreb po delovni sili začela izrazita urbanizacija. Skladno z razvojem območja in rastjo števila prebivalcev se je večalo tudi število stanovanj. Glede na demografske značilnosti lahko MO Velenje uvrstimo med območja z močnim zgoščanjem prebivalstva, ki pa se je v zadnjih 20 letih umirilo. Hitra rast števila prebivalstva gre v veliki meri na račun Velenja kot centralnega naselja, kjer se je v obdobju 1961–2002 število prebivalcev povečalo za več kot 4-krat, v ostalih naseljih skupaj pa za 30 %. Med letoma 1946 in 1960 je bilo na območju MO Velenje zgrajenih 1.405 stanovanj, v obdobju 1961–1970 2.340, 1971-1980 4.121, od leta 1981 do 1990 pa 2.395 stanovanj. Po letu 1991 se je gradnja umirila. Po podatkih Statističnega urada RS je bilo v MO Velenje leta 2011 skupno 11.802 stanovanj z uporabno površino 887.546 m². Od teh je kar 830 praznih stanovanj, z uporabno površino 66.904 m². Septembra 2015 je bil svojemu namenu predan Poslovno-stanovanjski objekt Gorica s skupaj 147 stanovanji in 658 parkirnimi mesti v garažni hiši. MO Velenje je v tem objektu zagotovila 132 novih neprofitnih stanovanj in 198 pokritih parkirnih mest. MO Velenje skupaj razpolaga z 952 neprofitnimi stanovanji. Prednostna lista upravičencev do neprofitnih stanovanj z razpisa leta 2012 je tako izpraznjena, nov razpis pa je predviden še v oktobru 2015.

Pri aktualni ponudbi stanovanj kot največje težave občani zaznavajo premalo parcel za individualno gradnjo, predraga stanovanja, pomanjkanje novih stanovanj ter pomanjkanje neprofitnih stanovanj za potrebe rešitev stanovanjskih vprašanj mladih družin. MO Velenje za rešitev teh težav aktivno dopolnjuje prostorske načrte občine z načrtovanjem novih možnosti za individualno stanovanjsko in kombinirano stanovanjsko – poslovno izgradnjo. Z različnimi projekti spodbuja gradnjo energetske učinkovitih objektov in obnavlja zastarele objekte za potrebe novih neprofitnih stanovanj.

Možnosti za stanovanjsko gradnjo v prostoru občine so predvsem v novogradnji stanovanj (še nerealizirana gradnja na območju Sela, Stare vasi in Sončnega griča), v izboljševanju obstoječega stavbnega fonda (energetska sanacija, nadomestna gradnja, dozidave, rekonstrukcije, informatizacija) ter v prenovi posameznih delov mesta Velenje. Možnosti za gradnjo in obnovo stanovanjskega fonda so predvsem v ureditvenih območjih mesta Velenje ter v naseljih Škale-Hrastovec, Podkraj, Kavče, Šentilj, Laze in Lipje. Na širšem predelu Vinske Gore je možna predvsem gradnja individualnih stanovanjskih objektov na večjih parcelah kot zaledje mesta Velenje. Individualna stanovanjska gradnja izven ureditvenih območij naselij je možna le na območjih razpršene poselitve (hribovski predeli Plešivca, Cirkovc in Paškega Kozjaka, predel Vinske Gore ter primestni prostor mesta Velenje) predvsem kot zgoščevanje pozidave v okviru stavbnih zemljišč.

Na podlagi predvidene namenske rabe površin v mestu Velenje je do leta 2025 predvidena izgradnja 320 novih stanovanj in 350 individualnih stanovanjskih hiš na skupno 8 zaokroženih lokacijah, namenjenih stanovanjski pozidavi. Skupaj predstavljajo 670 novih gospodinjstev in do 2680 novih prebivalcev ob predpostavki, da bo imelo novo vseljeno gospodinjstvo v povprečju do največ štiri družinske člane.⁴

b) Gospodarske površine

V mestu Velenje je v okviru naselja že predvidena in delno omogočena zadostna ponudba funkcionalno in tehnološko različnih infrastrukturno opremljenih površin za industrijo, proizvodno obrt in druge oblike podjetništva (industrijska cona Stara vas, industrijska cona Gorenje, cona Vegrad v Paki pri Velenju, območje ob železnici v smeri proti Pesju ...). Dolgoročno je mogoče cono v Pesju razširiti na območje južno od železnice, po prestavitvi stanovanjskega območja v Pesju. Prostori ob regionalni cesti proti Celju, kjer so možnosti za kmetijske dejavnosti omejene zaradi negativnih vplivov cestnega prometa, omogočajo organizacijo gospodarskih con ob upoštevanju družbeno ekonomskih pogojev, zagotovljenega zaledja kapitala ter znanja na področju visoke tehnologije in kvalificirane delovne sile. Gospodarske oziroma mešane cone na teh lokacijah so primerne zaradi oddaljenosti od stanovanjskih območij, ker ne bi poslabševale bivalnih in delovnih razmer v neposredni okolici, ter zaradi lege ob cestni infrastrukturi. Ker

⁴ Vir: Prometna študija v okviru urbanistične zasnove mesta Velenja z navezavo na ostala naselja v Mestni občini Velenje z idejno zasnovo predvidenega cestno-prometnega omrežja in grobo ocenitvijo predlaganih variant, Omega Consult, 2007.

MESTNA OBČINA VELENJE

predstavlja dolina vstopni del v mesto Velenje iz smeri Celja, pa je potrebno pozornost posvečati primernemu oblikovanju teh območij. Gospodarska cona Stara vas bo zaradi lokacije ob načrtovani trasi 3. razvojne osi v prihodnosti postala atraktivna poslovna lokacija.

Rudarjenje v premogovniku Velenje se ohranja. Nahajališče lignita ima določen pridobivalni prostor, ki je identičen z varstvenim območjem pridobivalnega prostora za izkoriščanje lignita (eksploatacijsko polje). Obsežni deli pridobivalnega prostora so že sanirani. Bodoča namenska raba posameznih segmentov saniranega prostora je že opredeljena (obstoječe in predvidene dejavnosti ob turistično rekreacijskem centru Jezero, območje Starega jaška, deponija pepela ipd.), za še nedefinirane pa bo potrebno upoštevati specifično pridobivalnega prostora (dolgotrajna konsolidacija zemljišč in s tem povezana vmesna raba zemljišč).

Na območju MO Velenje deluje kamnolom dolomita v Paki, za katerega je opredeljena širitev proti pridobivalnega prostora v smeri proti jugozahodu, kar omogoča nadaljnje izkoriščanje kamnoloma. Kamnolom dolomita v Selu je v mirovanju ter je zanj predvidena sprememba namembnosti rabe in uvedba novih dejavnosti.

c) Zelene površine

Na območju mesta Velenje je kot sestavni del naselja že oblikovan zeleni sistem naselja, v katerega so vključene zelene površine naselja (Sončni park, park pri Gimnaziji, osrednje mestne parkovne površine Titovega trga, neposredna okolica Velenjskega gradu, predvidena parkovna ureditev opuščene pokopališča Šmartno Velenje), vodni in obvodni prostor reke Pake in predvsem obmestni gozdovi. Pomembne so zelenice in igrišča v sklopu stanovanjskih in drugih območij; predvsem zelenice pri večstanovanjskih (blokovnih) objektih bo potrebno zaščititi pred nadaljnjim zmanjševanjem (nekontrolirane izvedbe parkirnih prostorov). V ostalih poselitvenih območjih v občini je mogoče ustvarjati zeleni sistem kot sestavni del kvalitetne poselitve predvsem na nezazidljivih predelih v naseljih (strmejši tereni). Pri prenovi in rekonstrukciji strnjenih zazidalnih delov mesta Velenje kot tudi pri načrtovanju gradenj v vseh poselitvenih območjih je potrebno zagotavljati zelene površine v tekem obsegu, da bo izpolnjena njihova funkcija. Funkcija zelenih površin je, da se z vegetacijskimi členitvami zlasti pa gozdnimi ali drugimi zelenimi površinami preprečujejo zlivanje posamičnih zaokroženih grajenih površin v monotona poselitvena območja ter izboljšuje in lepša bivalno okolje.

d) Športno rekreacijske in turistične površine

Športno rekreacijska območja se večinoma nahajajo znotraj ureditvenega območja mesta Velenje (rekreacijsko območje ob Velenjskem in Škalskem jezeru, območje športnih stadionov, rekreacijsko območje Trebeliško s specifičnimi dejavnostmi, dve manjši območji v Pesju, športno območje nekdanje smučarske skakalnice ob Velenjskem gradu ter območji predvidenih ureditev za športno-rekreacijske namene pod vilo Herberstein in vzhodno od stanovanjskega območja na Gorici), v širšem občinskem prostoru pa so predvsem gozdovi s sprehajalnimi potmi v okolici mesta Velenje, gozdne površine Graške gore, Plešivca, Cirkovc, Paškega Kozjaka ter velikega in Malega Kožlja. Potencialna območja za razvoj turizma so območja, ki jih odlikuje prisotnost objektov in območij kulturne dediščine ter naravnih vrednost in kjer je mogoče brez prevelikih tveganj za naravno ravnovesje ter okrnitev kvalitete kulturne krajine razvijati sprejemljive oblike turistične ponudbe. Že opredeljena območja za razvoj turizma so Velenjskem in Škalskem jezeru ter na predelu Paškega Kozjaka. Potencialne površine za razvoj turizma so še na hribovitem predelu Plešivca in Cirkovc, na širšem predelu Paškega Kozjaka ter na predelih ob južnem robu mesta Velenje.

e) Gozdne in kmetijske površine

Prednostna območja za razvoj gozdarstva so v okviru sedanjih gozdnih površin s poudarkom in upoštevanjem funkcij gozdov (ekološke, socialne in lesno-proizvodne). Posebnega pomena za mesto Velenje so primestni gozdovi, ki se jih ohranja in varuje.

Za kmetijstvo primerne večje zaključene ravninske površine, na katerih je zaradi reliefa omogočena intenzivna kmetijska pridelava (njivske površine) in na katerih so bile v obsežnem delu že izvršene nekatere agrarne operacije (osuševanje, namakanje) ležijo na ravninskih predelih občine na območju Šentilja, Vinske Gore in Črnove ter na severnem robu pridobivalnega prostora premogovnika (za ta zemljišča se opredeljuje raba ob upoštevanju zahtev rudarjenja).

Ostale večje in manjše zaključene kmetijske površine v naklonu do 20 %, kjer se pojavljajo sadovnjaki, travniki in pašniki se pojavljajo razpršeno, večkrat med gozdnimi površinami, na gričevnatih in delno hribovitih območjih občine do nadmorske višine okrog 700 m. V prihodnosti se bo kmetijska pridelava specializirala za posamezne panoge glede na lego kmetijskih zemljišč. Reja drobnice se uveljavlja predvsem v višje ležečih in strmih območjih Paškega Kozjaka in Plešivca, kjer se na ta način rešuje problem zaraščanja kmetijskih zemljišč. V nižinskih predelih MO Velenje se uveljavlja intenzivna prireja mesa in mleka, integrirana pridelava vrtnin ter intenzivna pridelava sadja in jagodičevja.

3.3 Prometne povezave v Mestni občini Velenje in regiji

Območje MO Velenje leži v osrednjem delu republike Slovenije, v območju Savinjsko-šaleške subregije (v

nadaljevanju: SAŠA subregija), oddaljeno okrog 17 km od avtoceste AC A1 Ljubljana—Maribor oziroma V. vseevropskega prometnega koridorja. Na železniško infrastrukturo omrežje veže prostor MO Velenje železniška proga Celje—Velenje.

Republika Slovenija v svoji razvojni viziji prometne infrastrukture načrtuje izvedbo cestno povezave (3. razvojna os) iz smeri Avstrije preko Koroške na V. vseevropski koridor oziroma na avtocesto Ljubljana-Maribor. Trasa cestne povezave poteka preko zahodnega dela območja MO Velenje. Za del trase državne ceste, ki poteka od načrtovanega priključka Velenje-jug proti severu je bil sprejet DPN za državno cesto od priključka Velenje-jug do priključka Slovenj Gradec-jug (Uradni list RS, št. 17/13-2725). Za del trase državne ceste, ki poteka od načrtovanega priključka Velenje-jug proti jugu, je bil sprejet Začasni ukrep za zavarovanje urejanja prostora na podlagi Sklepa vlade o pričetku priprave DPN za državno cesto od priključka Šentrupert na avtocesti A1 Šentilj-Koper do priključka Velenje-jug (Uradni list RS, št. 2/11-29) ter izdelan DPN. Za MO Velenje je vitalnega pomena hitra izvedba državne ceste, da se izboljša prometna povezanost na globalne prometne tokove ter s tem povečajo razvojne možnosti na vseh področjih.

SPRS predvideva tudi razvoj oziroma posodobitev železniškega sistema, ki se bo tudi navezoval na V. in X. vseevropski prometni koridor. V zasnovah železniškega omrežja sta prikazani dve varianti trase poteka železniške proge Velenje, Slovenj Gradec—Dravograd na osnovi Programskih zasnov, ki jih je izdelalo SZ-projektivno podjetje Ljubljana, d. d., v januarju 1999. Za ponovno aktiviranje železniške povezave Velenje—Slovenj Gradec po stari trasi proge v centralnih predelih mesta Velenje ni več možnosti razen v primeru, da bi proga potekala izven nivoja terena. Varianta trase, ki poteka preko območja pridobivalnega prostora premogovnika Velenje je vprašljiva zaradi geoloških razmer (ugrezninsko območje premogovnika), zato je potrebno predvideti nove trase, ki bodo realno upoštevale prostorske omejitve.

Pomembnejše regionalne ceste so: G1-4 (Dravograd—Slovenj Gradec—Velenje—Arja vas), R2-425 (Poljana—Črna—Šentvid—Šoštanj—Velenje), R2-426 (Pesje—Gorenje—Letuš), R2-429 (Višnja vas—Dobrna—Črnova), R3-694 (Velenje—Dobroteša vas), R3-696 (Velenje—Škale—Graška gora—Šmiklavž).⁵

Kolesarske steze, pešpoti in parkirne površine se aktivno prenavljajo, vzporedno s cestnim omrežjem. Predvidena je ureditev kolesarskih stez tako v območju mesta Velenje kot tudi v ostalih predelih MO Velenje (turistične kolesarske poti, tematske poti in podobno). V prihodnjih letih je za doseganje sklenjenosti mestnega kolesarskega omrežja potrebno dopolniti tako 7 odsekov v skupni dolžini okoli 3,5 km. Urejenih pa je že okoli 16,5 km kolesarskih povezav.

Leta 2008 je bil testno uveden sistem lokalnega javnega potniškega prometa Lokalca. Storitev Lokalca je bila septembra 2012 nadgrajena v obliki javno-zasebnega partnerstva za izvajanje šolskih prevozov in izvajanje lokalnega potniškega prometa, med MO Velenje in operaterjema Izletnik Celje in APS. Glavni cilj uvedbe lokalnega avtobusnega prometa je bil občankam in občanom omogočiti varen ter okolju prijazen prevoz, pomagati pri zmanjševanju stroškov prevoza in prometno razbremeniti mestno središče ter posledično zmanjšati onesnaževanje zraka z uporabo manjših, sodobnih avtobusov z nizkimi emisijami. Danes Lokalca vozi na petih progah, storitev je podprta z inovativnim informacijskim sistemom za realno-časovno informiranje potnikov. Do septembra 2015 je Lokalca uporabilo preko 2.700.000 potnikov.

3.4 Pomembna razvojna območja MO Velenje

3.4.1 Velenjska jezera

Premogovniška ugrezninska jezera so pričela nastajati v začetku dvajsetega stoletja in se zaradi izkopavanja premoga še vedno spreminjajo. Škalsko jezero je najstarejše, leži najbolj vzhodno in ima najvišjo gladino. Zahodno od Škalskega je Velenjsko jezero, katerega gladina je šest metrov nižja, je pa zaenkrat največje v dolini. Še zahodneje, na območju občine Šoštanj, ponovno med šest in sedem metrov niže od Velenjskega, leži Družmirsko jezero, najmlajše in najgloblje⁶, ki se bo v naslednjih desetletjih še povečevalo in bo po zaključku izkopavanja premoga največje v Šaleški dolini. Po površini in prostornini jih lahko uvrstimo med večja slovenska jezera, saj so leta 2013 merila več kot 250 ha in vsebujejo dobrih 56 milijonov m³ vode. Ugreznanje je hitro, tako da se jezerski volumni letno povečajo za milijon do tri milijone m³. Prvo je med Šaleškimi jezери nastalo Škalsko jezero, ki meri 16 hektarov, vsebuje pa manj kot 1 milijon m³ vode. Njegova oblika je dokončna, saj je izkopavanje lignita v tem predelu doline že zaključeno. Pojezerje Škalskega jezera meri dobrih 10 km² in je povečini gozdnato, več kot tretjina tal (37 %) je kmetijskih, poseljuje pa ga okoli tisoč prebivalcev.

Velenjsko jezero je s površino nekaj več kot 1,4 km² in s prostornino 34,3 milijonov m³ največje v dolini in med večjimi v Sloveniji. Njegovo pojezerje obsega več kot 20 km², na njem pa živi približno 1.500 prebivalcev. Jezero je dolgo 1,4 km in široko 1,3 km in globoko 63,3 m.

⁵ Vir: OPN Mestne občine Velenje (dokument v izdelavi)

⁶ Družmirsko jezero je tudi najgloblje jezero v Sloveniji.

Južna in vzhodna obala Velenjskega jezera ter celotna obala Škalskega jezera sta slabo razčlenjeni, stabilni in omogočata razvoj turističnih in rekreativnih vsebin. Na tem območju so posledice rudarjenja sanirane in je trenutna raba zemljišč namenjena športno-rekreacijskim in turističnim dejavnostim. V letu 2015 sta bila ustanovljena Strateški in Projektni svet za razvoj velenjskih jezer z namenom izdelave strategije za razvoj in upravljanje območja ter pridobitve investitorjev za investicije v športno-turistične programe ob velenjskih jezerih.

3.4.2 Poslovne cone v Velenju

V letu 2013 je bil izdelan dokument s podrobnim popisom 13 lokacij, potencialno namenjenih umestitvi in razvoju poslovnih in mešanih, poslovno-stanovanjskih con v MO Velenje. Ker so skoraj za večino opisanih lokacij značilna raznolika lastniška struktura, različni nivoji komunalne urejenosti ter (ne)pokritost s prostorskimi akti, je MO Velenje prednostno pričela z aktivnostmi za ureditev in aktiviranje delov poslovne cone Stara vas, kjer se bo razvijal Tehnološki park. Obravnavano območje leži na severozahodnem delu mesta Velenje, zahodno od obstoječe stanovanjske zazidave v Stari vasi. Na severozahodu in severu območje omejuje obstoječa Koroška cesta medtem, ko je na jugu in jugozahodu omejeno z industrijsko cono ob cesti Simona Blatnika. Območje se nahaja neposredno ob novi trasi hitre ceste Velenje–Slovenj Gradec s priključkom nanjo na skrajnem JZ delu obravnavanega območja, kar daje tej lokaciji še posebno kvaliteto. MO Velenje je v času nastajanja dokumenta TUS Velenje v fazi pridobivanja gradbenega dovoljenja za komunalno ureditev Faze 1, s skupno površino 24 600 m².

Za potencialne investitorje sta že pripravljene poslovni cona Trebuša-zahod, v velikosti 4700 m² in Trebuša-vzhod, v velikosti 16000 m², cona sta komunalno v celoti urejeni. Lastnik zemljišč v omenjenih dveh poslovnih conah je MO Velenje, urejeni so tudi prostorski akti.

3.4.3 Staro mestno jedro – Staro Velenje

Stari trg predstavlja zibelko današnjega modernega Velenja. Predstavlja najstarejši del Velenja, ki se je razvil ob vznožju hriba na katerem stoji Velenjski grad. Kot trg se v zgodovinskih virih prvič omenja leta 1264. Stari trg spada v Krajevno skupnost Staro Velenje, ki se ponaša s številnimi turističnimi zanimivostmi: Velenjski grad, kjer se nahaja Muzej Velenje s številnimi atraktivnimi zbirkami in bogatim kulturnim programom, revitalizirana Vila Bianca, ki je danes protokolarni objekt in dom Turistično informacijskega centra, Hiša mineralov z bogato zbirko mineralov, dragih in poldragih kamnov in Cerkev Sv. Marije iz 15. stoletja. Trško jedro je kot Staro Velenje zaščiteno kot naselbinska kulturna dediščina.⁷ Posamezne hiše v trškem jedru Starega Velenja so vključene v register nepremične kulturne dediščine. Stari trg je potreben arhitekturne prenove in vsebinske nadgradnje. Potrebno ga je tudi infrastrukturno bolje povezati z novim mestnim središčem. Stari trg predstavlja dobro priložnost za vzpostavitev inovativne mestne četrti, kjer bodo svoj dom dobile stare in nove deficitarne obrti in umetniška produkcija.

3.4.4 Degradirane površine

Posebno breme v prostoru in hkrati razvojne priložnosti v urbanem okolju predstavljajo degradirane površine. Degradirane površine ali objekti, ki so degradirani zaradi opustitve tradicionalne industrije in ki negativno vplivajo na okolje in kulturno krajino, skozi proces revitalizacije in investicij znova pridobijo svojo družbeno in ekonomsko vlogo v prostoru.

Na območju MO Velenje so najboljše degradirane površine – pridobivalno območje Premogovnika Velenje, kamor spadajo tudi velenjska jezera, opisana v poglavju 3.4.1.

Na področju MO Velenje: primer stare elektrarne in Poslovne cone Pesje z objektom Klasirnica. Klasirnica je opuščena industrijski objekt, ki se nahaja v naselju Pesje ob glavni cesti Velenje–Šoštanj. V objektu, zgrajenem leta 1986, se je vršilo razvrščanje nakopanega premoga. Klasirnica je od leta 2006 v lasti MO Velenje, ki jo je prevzela z namenom revitalizacije objekta. Objekt ima velike gabarite, v njem je možno realizirati okoli 11000 m² uporabnih površin. Za revitalizacijo objekta so bili izdelani 4. različni modeli (projekt INDU.PIK, Program pobude Skupnosti INTERREG IIIA). Vendar zaradi obsežnosti investicije MO Velenje ni pristopilo k izvedbi. Trenutno je objekt predviden za rušenje. Obstajajo tudi privatne iniciative za revitalizacijo objekta, tako da je prihodnost Klasirnice zaenkrat še nejasna.

Stara elektrarna je drugi primer takšnega degradiranega območja. Objekt, ki ima zgodovinsko vlogo v razvoju energetike v Šaleški dolini in Sloveniji, stoji na območju starega jaška Škale, v neposredni bližini poslovne cone Stara vas. Stara elektrarna se ponaša z odlično modernistično industrijsko arhitekturo in ima status nepremične kulturne dediščine. Objekt je v lasti Premogovnika Velenje. Zanj so že bili izdelani konkretni načrti za revitalizacijo objekta, v katerega je bila načrtovana umestitev dopolnilnega programa Fakultete za energetiko ter celotna dejavnost Inštituta za

⁷ Vir: <http://giskd2s.situla.org/rkd/Opis.asp?Esd=13267>, dostop: 19. 8. 2015.

energetiko. Projekt revitalizacije je bil najbližje implementaciji v okviru Razvojnega centra Energija, vendar se naposled revitalizacija zaradi finančnih težav ni pričela izvajati.

Stara elektrarna ponuja okoli 7000 m² uporabnih površin in je primerna lokacija za umestitev izobraževalnega programa Politehnika Velenje (predelovalna industrija in okoljske tehnologije). Stara elektrarna je obravnavana tudi v Lokalnem programu kulture Mestne občine Velenje 2014–2020, kot primerna lokacija za ustanovitev centra kreativnih industrij prostora Alpe Adria.

3.5 Demografska analiza MO Velenje za obdobje 2008–2015

Mesto Velenje je po podatkih Statističnega urada, glede na število prebivalcev 6. največje mesto v Sloveniji, za Koprom, Kranjem, Celjem, Mariborom in Ljubljano. V letu 2015 je bila za MO Velenje izdelana Demografska študija s strani okoljskega inštituta ERICO. V spodnjih poglavjih so povzeti ključni izsledki in projekcije demografskega stanja v MO Velenje.

3.5.1 Število prebivalcev in njegovo spreminjanje

V obdobju od 2008 do 2011 se je število prebivalcev MO Velenje najprej nekoliko zmanjšalo s 34.100 prebivalcev na 32.850. V zadnjih štirih letih se je ustalilo na ravni nekaj manj kot 33.000. Kar 19 (od 25 naselij) je izkazovalo rast števila prebivalcev, največjo (več kot 25 %) Lopatnik, Bevče in Podkraj pri Velenju. 6 naselij je beležilo upad števila prebivalcev, med njimi, gledano odstotkovno, največjega Hrastovec in Preluška. Z demografskega stališča pa pozornost vzbujata relativno hitro zmanjševanje števila prebivalcev v Velenju kot centralnem naselju, kjer se je število prebivalcev od leta 2008 naprej zmanjšalo za več kot 1.600 oz. za 6,4 %. Do določene stopnje lahko govorimo o procesu deurbanizacije oz. izseljevanja prebivalstva iz mesta na »podeželje« (število prebivalcev v večini ostalih naselij občine se nekoliko povečuje in tudi na ravni MO se zmanjšuje bistveno počasneje), po drugi strani pa se iz leta v leto večja število stalnih odselitev, predvsem zaradi ekonomskih razlogov.

3.5.2 Rodnost, umrljivost, naravni prirast

Trend večjega števila živorojenih, ki se je v Sloveniji začel z letom 2009, se je odrazil tudi na območju MO Velenje. V obdobju 2009–2013 se je tako na letni ravni rodilo več otrok kot v celotnem poosamosvojitvenem obdobju; število se je v primerjavi z obdobjem 1991–2007 povečalo za 10–15 %. Vendar pa je to število še vedno bistveno nižje kot 30, 40 let nazaj, ko se je na obravnavanem območju rodilo med 500 in 600 otrok letno.

V povezavi z rodnostjo je še posebej zaskrbljujoče dejstvo hitrega zmanjševanje žensk v t. i. rodni dobi (gledano statistično je to obdobje med 15 in 49 letom starosti) in tistem delu le te, v katerem ženske najpogosteje rojevajo (med 20. in 35. letom). Ne glede na spodbudne rezultate povečanega števila rojstev v zadnjih nekaj letih, pa je ta trend najverjetneje zgolj prehodnega značaja. Tudi nekoliko višja stopnja rodnosti, ki se je uveljavila v zadnjih nekaj letih na srednji in dogi rok ne bo mogla kompenzirati vse manjšega števila žensk, ki vstopajo v rodno dobo.

Na območju MO Velenje živi danes nekaj manj kot 3.100 žensk v »najbolj« rodni dobi (20 do 35 let) in »le« 2.200 deklet do 15. leta starosti. To predstavlja resno demografsko vprašanje v prihodnosti.

a) Naravni prirast

Stopnja naravnega prirasta v MO Velenje je med višjimi v Sloveniji. V obdobju 2008–2013 se je gibala na ravni med 2,5 in 4,4 ‰, kar je 2–3 ‰ višje od slovenskega povprečja. Vendar pa je potrebno poudariti, da je relativno visok naravni prirast bolj kot posledica rodnosti, posledica nizke stopnje umrljivosti oziroma ugodne starostne sestave.

	Število rojenih			Število umrlih			Naravni prirast		
	Skupaj	Moški	Ženske	Skupaj	Moški	Ženske	Skupaj	Moški	Ženske
2008	322	162	160	239	117	122	83	45	38
2009	362	187	175	216	118	98	146	69	77
2010	344	176	168	236	134	102	108	42	66
2011	361	181	180	219	115	104	142	66	76
2012	389	200	189	247	124	123	142	76	66
2013	367	171	196	246	119	127	121	52	69

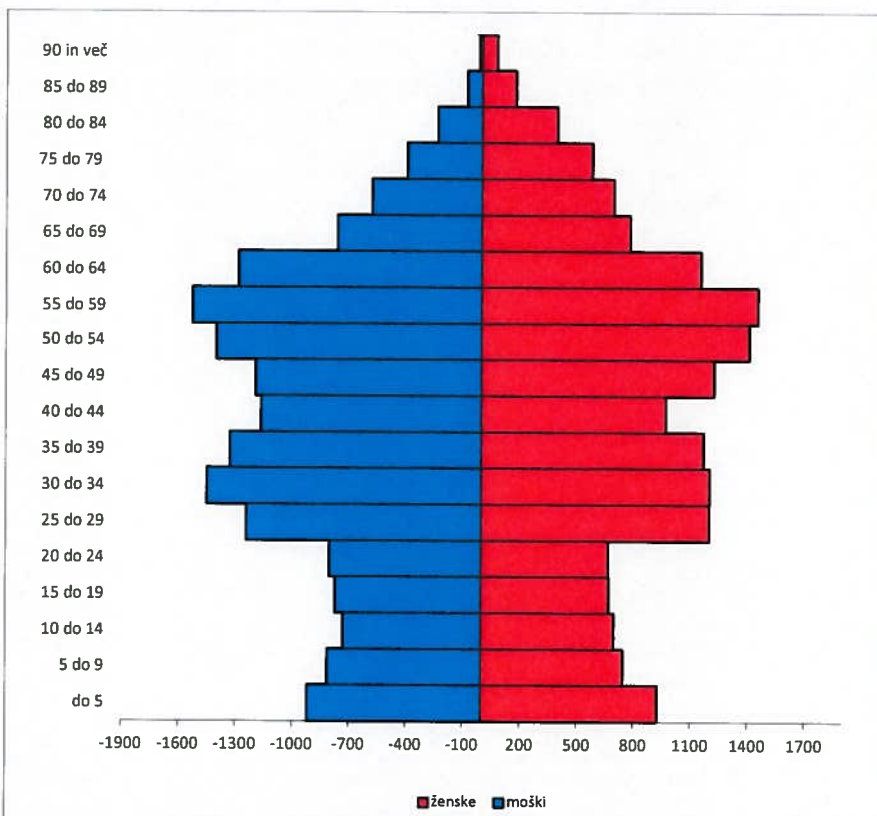
Tabela 1: Kazalniki naravnega prirasta v MO Velenje v obdobju 2008–2013

b) Starostna sestava

Starostno sestavo MO v obdobju od 2008 naprej označuje rast števila mladega in starega prebivalstva (število mladih je trenutno še nekoliko višje od števila starih - indeks staranja je pod 100) ter zmanjševanje števila prebivalcev v zrelem starostnem obdobju. Rast števila mladih, kot posledice nekoliko povečanega števila rojstev v zadnjih nekaj letih, se bo z manjšanjem števila žensk v rodni dobi (posledično rojstev) postopno zaustavila, medtem ko se bo število starih hitro povečevalo. Povprečna starost prebivalcev se je v sedmih letih dvignila za dve leti.

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Povprečna starost	39,8	40,1	40,5	40,9	41,2	41,4	41,6
Indeks staranja	88,4	90,4	91,8	92,9	95,5	97,8	98,5
Delež 0-14 let	13,5	13,7	13,8	14,0	14,1	14,2	14,7
Delež 15-64 let	74,6	74,0	73,6	73,0	72,5	71,8	70,8
Delež 65 let in več	11,9	12,4	12,6	13,0	13,4	13,9	14,5
Delež 80 let in več	2,0	2,0	2,2	2,4	2,5	2,7	2,9

Tabela 2: Kazalniki starostne sestave v MO Velenje v obdobju 2008-2014

Grafikon 1: Starostna piramida za MO Velenje (leto 2014)

S starostne piramide so dobro opazne štrline in vrzeli, ki kažejo pretekla in zdajšnja razmerja med rodnostjo in umrljivostjo ter odselitvami in priselitvami. Starostna piramida je v spodnjem delu zožena zaradi izrazitega zmanjševanja (v zadnjem času sicer rahel trend navzgor – še posebej pri moški populaciji) števila rojstev v zadnjih 20 letih. Nasprotno je zaradi priseljevanja mladih in posledično velike rodnosti (60.–80. leta prejšnjega stoletja) najširša med 45. in 60. letom ter med 25. in 40. letom. Razmerje med številom ženskega in moškega prebivalstva je v korist slednjega, še posebej v mladih in zrelih starostnih skupinah, medtem ko je pri starih stanje obratno.

Še posebej zaskrbljujoč je deficit v starostnih skupinah do 20. oz. 25. leta starosti. Kljub temu da se je trend postopnega upadanja števila rojstev v zadnjih nekaj ustabil in se »vsaj začasno« obrnil navzgor, kar je opazno v najmlajši kategoriji (starostna piramida za leto 2014 – kategorija do 5 let), pa številke še zdaleč niso primerljive s tistimi izpred 20, 30 ali več let. Zaradi relativno majhnega števila »še posebej« deklet v prej omenjenih starostnih skupinah (do 20 oz. 25 let) se bo brez priseljavanja oz. močnega dviga rodnosti trend upadanja števila rojstev samo še stopnjeval.

c) Selitve in dnevne migracije

V obdobju 2008–2013 je imela MO Velenje selitveni upad prebivalstva, ki se je gibal med -0,6 ‰ (2008) in -14,2 ‰ (2010). V tem obdobju je opazen trend »povečanega priseljavanja in odseljavanja«, ki pa je v veliki meri posledica spremenjene metodologije na področju obravnavanja oz. preučevanja selitev. Zaradi relativne enakomernosti pa na selitveni prirastek nima pomembnejšega vpliva. Tako se je samo v obdobju 2008–2013 na območje občine priselilo 10.072, odselilo pa 11.271 ljudi.

Število delavcev, ki iz MO Velenje hodijo na delo v druge občine, od leta 2008 naprej stagnira oz. se nekoliko manjša in se giblje med 3.800 in 4.000. V primerjavi s preteklimi leti so se v obravnavanem obdobju delavni dnevno migracijski tokovi precej spremenili. Postopno se zmanjšuje dnevna migracija v nekdanja tradicionalna središča (Šoštanj, Celje, Maribor), pojavljajo pa se nekatera druga, npr. Prebold, Trzin, Nazarje. Za območje MO Velenje (gledano z vidika občine kot celote in vidika prebivalcev občine) je značilno, da potekajo najintenzivnejši dnevni migracijski tokovi v okvirih Šaleške doline (Velenje–Šoštanj) in Savinjske statistične regije (Velenje-Celje, Velenje-Žalec), vendar se v zadnjem obdobju, predvsem zaradi ekonomsko-socialnega vzgiba, povečuje tudi dnevna migracija v Osrednjeslovensko statistično regijo (Ljubljana, Domžale, Trzin, Komenda). Po podatkih za leto 2014 je bilo v MO Velenje 3.894 medobčinskih dnevnih migrantov, 2.122 moških in 1.772 žensk, ki so na delo hodili v 121 slovenskih občin.

V MO Velenje zaradi dela vsakodnevno migrira nekaj več kot 7.100 delavcev iz 148 slovenskih občin in ti zasedajo nekaj več kot 46 % vseh delovnih mest v MO. Slovenije (Ljubljana 125, Maribor 67 itd.). Razmerje med migranti, ki v MO Velenje prihajajo (7.108) in tistimi, ki na delo odhajajo drugam (3.894) je 1,83. Leta 2000 je to razmerje znašalo skoraj 3. Delež tistih, ki na delo odhajajo drugam, se večja hitreje od deleža tistih, ki prihajajo na delo v MO Velenje.

d) Izobrazbena sestava prebivalstva in zaposlenost

V primerjavi s slovenskim povprečjem izkazuje MO Velenje nekoliko nižja deleža prebivalcev z največ osnovno šolsko izobrazbo (26 %) ter tistih z višjo in visoko stopnjo izobrazbe (18 %) ter višji delež prebivalcev s srednješolsko izobrazbo (56 %). Številčno pri nižji (65 %) in višji (57,3 %) stopnji izobrazbe prevladujejo ženske, medtem ko je z dokončano srednjo stopnjo izobrazbe več moških (61,1 %). Med posameznimi naselji MO Velenje se pojavljajo precejšnje razlike, ki so v precejšnji meri povezane s starostno sestavo prebivalcev določenega območja. Načeloma velja, da je izobrazbena sestava v naseljih z mlajšim prebivalstvom boljša kot v tistih, kjer prevladujejo starejši.

Število aktivnega in delavno aktivnega prebivalstva se iz leta v leto zmanjšuje, medtem ko se povečuje število registrirano brezposelnih oseb. Velik problem predstavlja stopnja brezposelnosti pri mladih. Približno polovica brezposelnih je mlajših od 35 let, medtem ko je stopnja brezposelnosti najvišja v kategoriji 15-24 let in znaša 42,3 %, v kategoriji 25-29 let pa 27,3 %. V primerjavi s slovenskim povprečjem izkazuje MO Velenje bistveno višjo stopnjo brezposelnosti mladih (do 35. leta), medtem ko je pri ostalih kategorijah v okviru povprečja.

V zadnjih desetih letih se je število delovnih mest v MO Velenje zmanjšalo za okoli 4.500 (z 20.000 na 15.500). Po podatkih Zavoda RS za zaposlovanje se je stopnja registrirane brezposelnosti v Velenju od januarja 2015 do avgusta 2015 zmanjšala s 15,9 % na 12,6 %, kar nakazuje na določeno stopnjo gospodarskega okrevanja po gospodarski in finančni krizi.

e) Demografske projekcije

Ob predpostavki povprečnega selitvenega salda zadnjih nekaj let, ki ga zaznamujejo odselitve v vseh starostnih skupinah (še posebej pri mladih), bi se število prebivalcev MO Velenje, ne glede na upoštevane različne stopnje rodnosti, v projekcijskem obdobju 2014–2039 izrazilo zmanjšalo.

Podobno kot pri projekcijah po naravni rasti, se tudi pri projekcijah, ki upoštevajo selitveni saldo, bolj kot v številu (čeprav se tudi na tem zelo), spremembe odražajo v starostno spolni strukturi prebivalcev. Glede na različne predpostavke se delež mladih bodisi nekoliko povečuje bodisi zmanjšuje, izrazito se zmanjšuje delež zrelega prebivalstva hitro pa se povečuje delež starih.

Posledice priseljevanja in odseljevanja so po posameznih starostnih skupinah sicer zelo različne, a največji problem postaja hitro zmanjševanje žensk v rodni dobi, kar je v veliki meri odraz majhnega števila rojstev v obdobju 1990–2007, ki pa ga v zadnjem obdobju še poslabšuje izseljevanje mladega prebivalstva. Na takšen način se demografski potencial samo še slabša – z vidika slednjega bi bilo za MO Velenje (vsaj teoretično) nujno priseljevanje mladega, predvsem ženskega prebivalstva.⁸

3.6 Gospodarsko stanje v MO Velenje

Velenjsko gospodarstvo še vedno temelji na dveh večjih gospodarskih sistemih - skupini Premogovnik Velenje in poslovnem sistemu Gorenje, ki zaposlujeta skupaj polovico aktivnega prebivalstva v mestni občini Velenje. Poleg omenjenih »gigantov« pa imamo v Velenju tudi zelo uspešna in inovativna mala in srednje velika podjetja, ki prav tako pomembno prispevajo k razvoju mesta. Kot uspešna mala in srednje velika podjetja velja izpostaviti Esotech, d. d., HTZ Velenje, I.P., d. o. o., Veplas, d. d., Plastika Skaza, d. o. o., in druga. V občini Velenje je registriranih 2.202 poslovnih subjektov (na dan 30. 9. 2014), od tega je 724 gospodarskih družb, samostojnih podjetnikov posameznikov je 924.

Gospodarski potencial naše občine predstavlja 620 delujočih gospodarskih družb, ki so zaposlovale 11.481 delavcev (vir ZR 2013). Velika podjetja v naši občini predstavljajo 3 % delež, srednja 4 % delež, ostale pa so majhne družbe. Kljub sorazmerno velikemu številu majhnih družb, imajo na rezultate poslovanja še vedno največji vpliv velike in srednje gospodarske družbe. Velike gospodarske družbe zaposlujejo blizu 80 % vseh zaposlenih v občini, od tega zaposluje največji delež 57 % predelovalna dejavnost, rudarstvo 12 % zaposlenih, trgovina 12 %, gradbeništvo 6 %, preostali zaposleni pa so razpršeni po drugih dejavnostih. Osnovne dejavnosti so predelovalna industrija, z večinsko proizvodnjo strojev in naprav, rudarstvo in energetika, trgovina, gradbeništvo ter storitvene dejavnosti.

Na območju MO Velenje in v SAŠA subregiji je aktivnih in uspešnih precej visokotehnoških, specializiranih podjetij, na najrazličnejših področjih: energetika, energetskega menedžment, obnovljivi viri energije, telekomunikacije in IKT, umetne mase in kompoziti (uporaba v širokem spektru od gradbeništva, transporta, balistike, aeronavtične, gospodinjstva, velnesa, pohištvene industrije itd). Na visokem nivoju je prisotno področje oblikovanja, industrijskega oblikovanja in arhitekture ter kreativne industrije, povezane z močno lokalno kulturno in umetniško produkcijo. Omeniti je potrebno tudi storitveni sektor, povezan s turizmom in kulinariko.

V zadnjih dveh letih se je razvila aktivna »start-up« skupnost, katere pomemben del je tudi SAŠA inkubator, ki skrbi za najboljše možne pogoje delovanja takšnih skupnosti in podpira podjeme v začetnih in nadaljnjih razvojnih fazah podjetja. MO Velenje je od septembra 2014 večinski lastnik SAŠA inkubatorja, ki je z novim vodstvom, ekipo in programom prevzela odgovorno vlogo za razvoj gospodarstva v MO Velenje. SAŠA inkubator od leta 2015 razpolaga s sodobno opremljenimi pisarnami in co-working prostori v Podjetniškem centru Standard. S pisarniškimi in proizvodnimi prostorskimi kapacitetami pa razpolaga v poslovni coni Rudarski dom.

Spodbujanje gospodarstva v Velenju s strani MO Velenje poteka tudi preko direktnih spodbud v obliki Javnega razpisa za dodelitev sredstev za spodbujanje podjetništva, ki jih MO Velenje izvaja od leta 2013. Sredstva so bila na voljo za različne tipe investicij, prednostno se podpirajo tiste investicije, ki zagotavljajo nova delovna mesta. Skupno z letom 2015 je bilo razpisanih 400.000 evrov, s katerimi je bilo soustvarjenih 55 novih delovnih mest.

3.7 Stanje okolja v MO Velenje

Območje MO Velenje se je iz izrazito degradiranega in onesnaženega spremenilo v dobro saniranega. Zlasti zrak, voda in tla se v zadnjih dveh desetletjih izboljšujejo, posledično pa se izboljšuje tudi zeleni sistem in drugi okoljski elementi ter hkrati kakovost bivanja občanov. Programi sanacije voda Šaleške doline in drugi ukrepi, kot npr. 100 %

⁸ Vir: Demografska študija MO Velenje, ERICo, 2014.

pokritost mesta z daljinskim ogrevanjem iz Termoelektrarne Šoštanj in drugi, se odražajo v izboljšanju stanja elementov okolja. Izboljšanje stanja okoljskih kazalnikov je tudi posledica ukrepov, ki se izvajajo na podlagi zastavljenih ciljev iz Občinskega programa varstva okolja (OPVO), energetske sanacije javnih in zasebnih objektov ter zmanjševanja uporabe osebnega transporta v mestu, ki je posledica uvedbe brezplačnega javnega potniškega prometa in povečanega deleža t. i. mehkih oblik mobilnosti - hoje in kolesarjenja. Delež trajnostnih oblik mobilnosti se povečuje tudi zaradi povečevanja okoljske ozaveščenosti prebivalstva.

3.7.1 Zrak

Na kvaliteto zraka najbolj vplivajo industrija, energetika, kmetijstvo, promet, ravnanje z odpadki in ogrevanje. Na območju MO Velenje je bilo v letu 2012 sedem podjetij, ki so zavezanci za izvedbo emisijskega monitoringa snovi v zrak iz nepremičnih virov. Poleg omenjenih podjetij pa predstavlja največji vir emisij onesnažil v okolje Termoelektrarna Šoštanj (TEŠ), ki je sicer locirana v občini Šoštanj, vendar njeno emisijsko območje sega tudi v MO Velenje. Pomemben vpliv na zmanjšanje onesnaženosti zraka v MO Velenje ima daljinsko ogrevanje iz TEŠ, tako da ni emisij iz individualnih kurišč, ki bi v kurilni sezoni bistveno onesnažili zrak v samem mestu.

Sredi osemdesetih let je bila Šaleška dolina zaradi elektrarniškega onesnaževanja eno najbolj onesnaženih območij v Sloveniji. Celovita sanacija tega objekta je bistveno zmanjšala okoljske pritiske.

Ob naštetih izboljšavah postaja vodilni onesnaževalec zraka promet, ki v celoti poteka skozi mesto Velenje. Najpomembnejši vplivi prometa so: onesnaževanje zraka z onesnaževali (plinske emisije, emisije prašnih delcev), onesnaževanje tal in rastlinstva (predvsem ob prometnicah), hrup, prometne nesreče, prometni zastoji zaradi povečane gostote prometa, poškodbe infrastrukture.

Nadzor kvalitete zraka se izvaja preko EIS TEŠ (Ekološki informacijski sistem Termoelektrarne Šoštanj), preko katerega se redno spremlja kakovost zraka na 4 stalnih mestih v MO Velenje. Razen ozona v MO Velenje nobena druga merjena onesnaževala (žveplov dioksid, dušikovi oksidi, delci PM 10) v zadnjih letih ne presegajo zakonsko predpisanih mejnih vrednosti in dnevnega števila preseganja teh mejnih vrednosti.

3.7.2 Vode

Šaleška dolina je preobremenjena z gospodarskimi in negospodarskimi dejavnostmi in obenem gosto naseljena. Šibka rečna mreža Pake je za onesnaževanje zelo občutljiva, jezera pa občutljivost še povečujejo. Rezultat preobremenjenosti je bila močna onesnaženost vseh površinskih vodnih teles.

Intenzivna sanacija se je začela že sredi osemdesetih let dvajsetega stoletja. Leta 1994 je takratna občina Velenje sprejela sanacijski program Vode občine Velenje, v katerega je v pomembnem delu vključeno tudi gospodarstvo. Sanacijski program je praktično realiziran. Sanacija voda Šaleške doline predstavlja primer dobre prakse na tem področju. V letu 2013 je bila kakovost vodotokov skoraj na vseh mestih dobra.

Največji pomen za izboljšanje Pake je, ob gospodarjenju s komunalnimi odpadnimi vodami, imela izgradnja zaprtega krogotoka transportnih voda šoštanjske elektrarne, poudariti pa velja tudi zmanjševanje pritiskov na vode s strani Gorenja in Premogovnika Velenje. Ves čas so širili in posodabljali kanalizacijski sistem, kar je za posledico imelo večjo koncentracijo odpadnih voda na Centralni čistilni napravi Šaleške doline. Z dokončanjem Centralne čistilne naprave za komunalne odpadne vode Šaleške doline je bil dosežen osrednji cilj sanacijskega programa. Z izgradnjo bloka VI TEŠ se zmanjšuje tudi poraba vode potrebne za hladilne tehnološke postopke.

V letih 2010 in 2011 je bila izdelana sinteza dotedanjih raziskav in nadzorov kakovosti voda velenjskih jezer. Opravljene so bile tudi dodatne ciljne analize, ki so pojasnile določene lastnosti jezer. V sklepnem delu študije so bili predlagani sonaravni ukrepi za zmanjšanje obremenjevanja jezer s hranili in nekateri kurativni ukrepi. Med drugim so bile preučene možnost bogatenja Velenjskega jezera z vodo iz Pake. Vzoredno so bili preračunani možni scenariji zadrževanja poplavnega vala Pake in pritokov v Šaleških jezerih, s čimer bi se zmanjšala nevarnost poplav v spodnjem delu Šaleške doline in v spodnjem porečju Pake.

Inštitut za ekološke raziskave ERICo od leta 2012 na Velenjskem jezeru v času kopalne sezone izvaja nadzor kakovosti vode z vidika primernosti za kopanje. Na podlagi rezultatov bomo lahko pripravili tudi strokovno utemeljitev

MESTNA OBČINA VELENJE

za uvrstitev Velenjskega jezera na seznam kopalnih voda, kar bi pomenilo redno spremljanje kakovosti vode Velenjskega jezera s strani Agencije Republike Slovenije za okolje.

Z rezultati seznanjamo občane in obiskovalce. Dosedanji rezultati kažejo, da kakovost vode ustreza kriterijem kopalnih voda, je pa v zadnjih letih opazen porast vsebnosti sulfatov in povečana evtrofikacija jezera.

Kakovosti in varnosti oskrbe s pitno vodo je bilo v pretekli finančni perspektivi namenjena operacija Celovita oskrba z vodo v Šaleški dolini, s katero je bila dosežena varna preskrba s kvalitetno pitno vodo v občinah Šmartno ob Paki, Šoštanj in MO Velenje. Operacija je potekala od leta 2011 do 2015, ukrepi pa so zajemali: izgradnjo dveh novih in rekonstrukcijo ene stare naprave za pripravo pitne vode, izgradnjo 43,5 km magistralnega in primarnega vodovodnega omrežja in uvedbo sistema za daljinski nadzor vodovodnega omrežja.

3.7.3 Tla

Na področju tal se v MO Velenje pojavlja specifičen problem. V velenjskem premogovniku na letni ravni izkopljejo okoli 4 mio ton lignita. Posledično se osrednji del doline ugreza (na letni ravni se pogreza okoli 3 mio m³ površja. Najvidnejša posledica je nastanek jezer. Jezerski bregovi so zaradi ugrezanja degradirani (razpokani in razrušeni). Državna zakonodaja in občinski predpisi Premogovnik Velenje zavezujejo, da poškodovane predele sproti sanira.

Onesnaževanje tal se v največji meri vrši preko v zraku suspenziranih onesnaževal, ki zaradi vremenskih vplivov padejo na zemljo. Na območju MO Velenje so glavni vzroki onesnaženosti tal emisije iz industrijske proizvodnje, energetike, prometa, kmetijstva in odlaganja odpadkov.

V okviru široko zastavljene ekološke sanacije so bile od srede 90. let prejšnjega stoletja, za potrebe različnih študij, izvedene številne analize tal. Vzpostavljen je tudi monitoring tal, ki ga izvaja Erico. V zadnjih letih je opazno postopno zmanjševanje stopnje onesnaženosti (merjeni parametri z redkimi izjemami ne dosegajo mejnih vrednosti), ki je v veliki meri posledica zmanjševanja emisij v ozračje in samočistilnih sposobnosti tal.

Divja odlagališča, ki so konec osemdesetih let predstavljala večji okoljski problem, so v večji meri sanirana. Organizacija zbiranja odpadkov na območju MO Velenje daje dobre rezultate. V nekaterih predelih MO Velenje se je ločeno zbiranje odpadkov pričelo izvajati že leta 1992. Skladno s takrat veljavno zakonodajo je bil sistem ločenega zbiranja leta 2004 razširjen na območje celotne MO Velenje. Mešani komunalni ter biološki odpadki se od leta 2010 vozijo v RCERO Celje (Bukovžlak) na obdelavo in odlaganje. Po obdelavi se 35 % teh odpadkov odloži na odlagališču Bukovžlak, ostalo gre v ponovno predelavo ali sosežig. Danes je MO Velenje glede rezultatov ločenega zbiranja odpadkov na prvem mestu med vsemi slovenskimi občinami.⁹

3. Ključni razvojni izzivi in priložnosti Velenja

Iz zgornjega analitičnega dela je razvidno, da je Velenje dobro razvito mesto, ki učinkovito izvaja svojo funkcijo regionalnega gospodarskega, upravnega, izobraževalnega, kulturnega centra. Skrb za okolje, gospodarski ter družbeno-socialni razvoj govorijo o tem, da se je Velenje trajnostno razvijalo že preden je »trajnostni razvoj« postal uradna politika. Res pa je, da je do trajnostnega načina razmišljanja in delovanja prebivalcev, lokalne uprave in gospodarstva, pripeljalo takrat nevzdržno onesnaženo okolje. Vloženi napor v okoljsko sanacijo in trajnostno naravnana investicijska politika,

dajejo dobre rezultate, ki so prepoznani v širšem okolju. Tako se Velenje ponaša s številnimi nagradami in nazivi:

- najlepše urejen kraj v Sloveniji v kategoriji večja mesta,
- 1. mesto v spletnem glasovanju NAJ lepše in NAJ gostoljubno večje mesto v Sloveniji,
- 2. mesto po mnenju komisije v kategoriji NAJ lepše in NAJ gostoljubno večje mesto v Sloveniji,
- starosti prijazno mesto,
- občina po meri invalidov,
- mladim prijazna občina,
- otrokom prijazno UNICEF-ovo mesto,
- najbolj zelena mestna občina,

⁹ Vir: Poročilo o stanju okolja v Mestni občini Velenje, ERICo, 2014

MESTNA OBČINA VELENJE

- energetsko najučinkovitejša mestna občina,
- najbolj zelena mestna občina na področju ravnanja z odpadki,
- planetu Zemlja prijazna občina,
- finalistka EDEN: European Destination of Excellence,
- najbolj varno mesto (2013) idr.

Med občani MO Velenje smo v pripravljalnem obdobju izvedli spletno anketo, s katero smo želeli preveriti stopnjo zadovoljstva občanov s kvaliteto življenja v mestu in zadovoljstvo s posameznimi javnimi storitvami. Med občani smo raziskovali tudi, kateri faktorji vplivajo na kakovost urbanega življenja, med drugim pa so ocenjevali tudi prostorski razvoj mesta Velenje, prometno situacijo, izobraževalne možnosti, gospodarsko situacijo in stanje okolja.

3.1 Rezultati raziskave javnega mnenja občanov ob pripravi TUS Velenje

Spodaj je predstavljen interpretacija rezultatov ankete, ki smo jo izvedli za potrebe priprave TUS v obdobju od julija do septembra 2015. V anketi je sodelovalo 177 posameznikov. Vseh 177 vprašalnikov ni bilo izpolnjenih popolno, zato smo v vzorec zajeli le tiste, kateri so bili kvalitetno in v celoti izpolnjeni. Takšnih je bilo 92.

Anketni vprašalnik je popolno izpolnilo 34 moških (38 odstotkov) in 58 žensk (62 odstotkov). Anketirani spadajo v različne starostne razrede. Več kot polovica anketiranih spada v starostni razred od 21 do 40 let (52 odstotkov), nekoliko manj (42 odstotkov) jih spada v starostni razred od 41 do 60 let, 5 odstotkov anketiranih, je starih 61 let ali več, medtem ko v vzorcu ni posameznikov, ki bi bili mlajši od 21 let.

Od vseh anketiranih jih 88 odstotkov živi v mestu Velenje. Anketirane smo povprašali o njihovi dokončani stopnji izobrazbe in trenutnemu zaposlitvenemu statusu. Največji delež anketiranih, 42 posameznikov, kar znaša 46 odstotkov, jih ima dokončano dodiplomsko univerzitetno izobrazbo, 18 odstotkov srednješolsko izobrazbo, 17 odstotkov višješolsko izobrazbo, 12 odstotkov podiplomsko izobrazbo, 5 odstotkov poklicno izobrazbo in 1 odstotek anketiranih nedokončano osnovnošolsko izobrazbo. Glede na zaposlitveni status je največ anketiranih zaposlenih, in sicer 71 posameznikov (77 %), 9 posameznikov (10 %) je dijakov oziroma študentov, 8 posameznikov (9 %) je upokojenih, 2 posameznika (2 %) sta brezposelna in dva samozaposlena.

Vprašanja v anketnem vprašalniku so bila razdeljena po sklopih. V prvem sklopu smo želeli od anketiranih dobiti njihovo oceno o kvaliteti življenja v Velenju. V tem sklopu sta bila anketiranim postavljena dva vprašanja zaprtega tipa z možnostjo dopisa. S prvim vprašanjem smo želeli izvedeti, kaj je po njihovem mnenju najpomembnejši faktor za visoko kakovost bivanja v mestu. Dane indikatorje so razvrstili po pomembnosti, od 1 do 5, pri čemer je 1 – sploh ni pomembno in 5 – zelo pomembno. Rezultati prikazujejo, da so anketiranim vsi dani indikatorji pomembni oziroma zelo pomembni. Vsi anketirani so ocenili, da je zdravo in čisto bivalno okolje pomembno oziroma zelo pomembno za kvaliteto življenja. Povprečje ocen za ta indikator je zelo visok in znaša 4,8.

S povprečno oceno 4,7 so občani ocenili pomembnost urejene komunalne infrastrukture, s povprečno oceno 4,5 urejenost prometne infrastrukture in s povprečno oceno 4,4 kvaliteto in obseg javnih storitev. 16 občanov je dopisalo tudi druge indikatorje. Šest občanov je izpostavilo socialno varnost in zagotovljena delovna mesta, štiri občani so izpostavili družabno življenje in dogajanje v mestu, trije anketirani varnost v mestu, en anketirani povezavo z avtocesto, en več športnih objektov in en veliko zelenja in zelenih površin.

Z drugim vprašanjem smo občane povprašali kako osebno ocenjujejo kvaliteto življenja v Velenju. Dane indikatorje so razvrstili po pomembnosti, od 1 do 5, pri čemer je pomenilo 1 – zelo slabo in 5 – odlično. Glede na povprečno oceno so anketirani najboljše ocenili možnost za športno udejstvovanje (povprečje 4,4) in splošno varnost v Velenju (povprečje 4,0). Nekoliko nižjo, a ne nizko, oceno so anketirani podali za delovanje zdravstvene oskrbe (povprečje 3,5), strpnost in medsebojno razumevanje občanov (povprečje 3,4) in možnosti za delo ter ekonomsko in socialno varnost (povprečje 3,1). Občani splošno zadovoljstvo s kvaliteto življenja v Velenju ocenjujejo s povprečno oceno 4.

Drugi sklop vprašanj se je nanašal na prostorski razvoj. Občani z najvišjo povprečno oceno ocenjujejo urejenost javnih in urejenost zelenih površin (povprečje 4,3) ter varnost v mestu (povprečje 4,0). Vlaganje Mestne občine Velenje v javno infrastrukturo anketirani ocenjujejo s povprečno oceno 3,9, urejenost mestnih naselij s povprečno oceno 3,8 in ponudbo neprofitnih/profitnih/socialnih stanovanj s povprečno oceno 3,6.

MESTNA OBČINA VELENJE

Pri tretjem sklopu vprašanj smo se dotaknili področja prometa. Občani so podali oceno, od 1 – zelo slabo do 5 – odlično, na dane indikatorje. Iz rezultatov razberemo, da z oceno odlično ocenjujejo dva občinska projekta, in sicer: brezplačen potniški promet Lokalc in brezplačen sistem izposoje mestnih koles BICY, oba s povprečno oceno 4,6. Nadalje s povprečno oceno 3,6 ocenjujejo parkirni režim, 3,4 pretočnost cestnega prometa in 3,3 urejenost kolesarskih poti in stez.

Četrti sklop je namenjen stanju gospodarstva v Velenju. Zaznati je nekoliko nižje povprečne ocene danih indikatorjev, za kar predpostavljamo, da je posledica še prisotnih posledic gospodarske in finančne krize. Podporne aktivnosti za rast in razvoj podjetništva, ki jih ponuja SAŠA inkubator, občani ocenjujejo s povprečno oceno 3,6. S povprečjem 3,2 ocenjujejo prostorske možnosti, kot so poslovne cone, za razvoj podjetništva in oceno 3,1 možnosti za razvoj podjetništva. Splošno gospodarsko klimo občani ocenjujejo kot nekaj srednjega (povprečje 2,9) medtem ko ponudbo delovnih mest ocenjujejo z najnižjo povprečno oceno izmed vseh indikatorjev, in sicer 2,5.

Za razliko od stanja gospodarstva v Velenju, anketirani z višjimi ocenami ocenjujejo izobraževalno področje. Kvaliteto storitev Vrtca Velenje, kvaliteto programov in prostorskih možnosti za izvajanje srednješolskega programa in ponudbo neformalnega izobraževanja ocenjujejo z oceno 4. Še z nekoliko višjo oceno (povprečje 4,1) anketirani ocenjujejo kvaliteto programov in prostorskih možnosti za izvajanje osnovnošolskega programa, medtem ko povprečje 3,6 prikazuje oceno za ponudbo višje in visokošolskih programov. 79 odstotkov anketiranih podpira ustanovitev »Politehnike – centra znanja za predelovalne industrije« in 80 odstotkov jih podpira ustanovitev glasbene akademije v Velenju.

Mestna občina Velenje do leta 2025 planira naložbe in ukrepe, ki bodo spodbudili razvoj občine. Želeli smo izvedeti mnenje anketiranih in njihovo oceno za dane ukrepe. Anketirani so z oceno od 1 do 3, pri čemer je 1 pomenilo - visoka prioriteta, 2 - srednja prioriteta in 3 – nizka prioriteta, ocenili 6 danih naložb in ukrepov ter imeli možnost dopisati svoje predloge.

Anketirani kot visoko prioriteto v prihodnje ocenjujejo komunalno ureditev za turistično eksploatacijo območij ob velenjskih jezerih (povprečna ocena 1,4). S povprečno oceno 1,7 sta ocenjena indikatorja komunalna in funkcionalna ureditev poslovne cone Stara vas in energetska sanacija javnih objektov ter s povprečno oceno 1,8 obnova stare elektrarne z uvedbo študijskega programa Politehnika. Kot srednjo prioriteto, ne tako nujno, vendar še vedno potrebno, so anketirani ocenili infrastrukturno ureditev in vsebinsko nadgradnjo Starega Velenja v obrtniško – umetniško četrt (povprečna ocena 2,0) in nadaljevanje projekta Promenada vzdolž reke Pake, z ureditvijo brežin in dodatnimi mostovi ter obnovo parka ob gimnaziji (povprečna ocena 2,2). 20 anketiranih je zapisalo svoje predloge. 5 posameznikov predlaga ureditev kolesarskih poti in stez, trije sanacijo Klasirnice v Pesju z vzpostavitvijo industrijskega adrenalinskega parka, prav tako trije ureditev cest in prioriteto naravnost k 3. razvojni osi. Dva anketirana sta izpostavila ukrepe za spodbujanje podjetništva, zaposlovanja in privabljanja tujih investitorjev. Med ostalimi predlogi so še: prenova objekta v Sončnem parku (Balinarsko društvo); ureditev meteoritnih vod na Župančičevi ulici KS Konovo, ureditev poti okoli jezera, ureditev dodatnih zelenih površin, nadgradnja komunalne infrastrukture, avtobusni prevoz do velenjskega gradu in ukrepi na temo psihološka pomoč osnovnošolcem in srednješolcem.

3.2 Usmeritve prostorskega razvoja Velenja

MO Velenje je v fazi priprave in sprejemanja Občinskega prostorskega načrta, ki bo nadgradil obstoječo prostorsko dokumentacijo. Ob upoštevanju izhodišč ter ciljev nadrejenih prostorskih aktov, sektorskih dokumentov in dosedanjega razvoja, so na prostorskem področju razvojni cilji MOV sledeči:

- a) **Racionalen in učinkovit trajnostni prostorski razvoj:**
usmerjanje dejavnosti v prostoru na način, da se ustvarja največje pozitivne učinke za prostorsko uravnotežen in gospodarsko učinkovit razvoj, socialno povezanost in kakovost naravnega in bivalnega okolja.
- b) **Zagotavljanje racionalne rabe prostora in varnosti prebivalcev:**
izboljšanje negativnih stanj v prostoru s prostorskimi in okoljskimi ukrepi (sanacija degradiranega prostora zaradi rudarjenja, prenova in notranji razvoj naselij, širitev obstoječih naselij, sanacija razpršene in degradirane poselitve z upoštevanjem avtohtonega vzorca poselitve, sanacija in dograjevanje komunalne javne infrastrukture).
- c) **Kvaliteten razvoj mesta Velenje kot regionalnega središča nacionalnega pomena ter občinskega središča in lokalnih središč Škale-Hrastovec, Šentilj, Vinska gora in drugih**

naselij:

- zagotavljanje kvalitete bivalnega okolja z ustrežno in racionalno infrastrukturno opremljenostjo, z razvito mrežo gospodarskih in storitvenih dejavnosti ter uravnotežen razvoj podeželja;
 - zagotavljanje vodo oskrbe ter odvajanja in čiščenja odplak;
 - zagotavljanje varstva ljudi in premoženja pred naravnimi in drugimi nesrečami.
- d) Medsebojno dopolnjevanje funkcij podeželskih in urbanih območij:**
- izkoriščanje prostorskega potenciala podeželja za razvoj raznolikih kmetijskih in turističnih dejavnosti;
 - dopolnjevanje funkcij naselij in podeželja z razvojem dopolnjujočih dejavnosti.
- e) Prostorski razvoj omejen s prostorskimi omejitvami:**
- usmerjanje prostorskega razvoja izven območij, ki jih ogrožajo naravne in druge nesreče;
 - spodbujanje ohranjanja in razvoja kulturne raznovrstnosti kot osnove za prostorsko prepoznavnost, kvalitetno bivalno okolje in socialno varnost.
- f) Preudarna raba naravnih virov:**
- ohranjanje potenciala tal za kmetijsko in gozdarsko rabo;
 - racionalno izkoriščanje lignita na območju premogovnika;
 - uravnotežena oskrba z drugimi mineralnimi surovinami.
- g) Varstvo kulturne dediščine:**
- ohranjanje območij in objektov kulturne dediščine z vključevanjem v urejanje prostora in vzpostavljanjem sistema mehanizmov spodbud za sanacijo in vzdrževanje kulturne dediščine;
 - izboljšanje dostopnosti do kulturne dediščine in izkoriščenosti potencialov kulturne dediščine.
- h) Ohranjanje narave:**
- ohranjanje biotske raznovrstnosti, naravnih vrednot in naravnih procesov ter zagotavljanje vključevanja biotske raznovrstnosti v urejanje prostora;
 - ohranitev lastnosti zaradi katerih so deli narave opredeljeni za naravno vrednoto;
 - zagotavljanje ugodnega stanja rastlinskih in živalskih vrst, njihovih habitatov in habitatnih tipov;
 - zagotovitev rabe naravnih vrednot na način, ki jih ne ogroža;
 - zagotovitev ex-situ varstva naravnih vrednot, katerih ohranjanje v naravi ni možno
- i) Varstvo okolja:**
- vključevanje posameznih sestavin varstva okolja v prostorski razvoj;
 - racionalno ravnanje s komunalnimi in drugimi odpadki.
- j) Skladen razvoj območij:**
- skladen razvoj občine v regiji;
 - povezanost z mejnimi občinami in drugimi urbanih območji.
- k) Usklajen razvoj turizma v občini v povezavi regijo in zavarovanimi območji ter drugimi prepoznavnimi vrednotami.¹⁰**

4.3 Razvojne priložnosti Velenja

Mesto Velenje se hitro razvija in prenavlja. Občani imajo na voljo nadpovprečno število brezplačnih javnih storitev (mestni potniški promet, izposoja mestnih koles, plačevanje položnic brez provizije na Mestni blagajni, pravno pomoč, arhitekturno in energetska svetovanje ...) in številne storitve in programe, ki izvirajo iz lokalnega sistema socialnega varstva. Proračuni MO Velenje so v osnovi investicijsko naravnani, deleži namenjeni za investicije v povprečju presegajo 50 % celotnih proračunskih izdatkov. Kljub privlačnemu življenjskemu okolju in relativno visokemu zadovoljstvu občanov s kvaliteto življenja v mestu so opazni negativni demografski pojavi. Zaskrbljujoča je negativna selitvena bilanca, še posebej visoko izobraženih prebivalcev. Te selitve so v veliki večini posledica ekonomskih razmer in pomanjkanja delovnih mest. Zato je eden izmed glavnih strateških izzivov mesta Velenje omejiti pojav bega možganov in preobrniti negativni trend z ustvarjanjem pogojev za kreiranje novih poslovnih priložnosti na področjih, kjer ima Velenje s svojo ekonomsko bazo, izobraževalnim sistemom in regionalno vpetostjo največje primerjalne prednosti (energetika, energetski menedžment, IKT, pametna mesta, dizajn, turizem ...).

¹⁰ Vir: OPN MO Velenje (v pripravi).

4.3.1 Razvojne priložnosti - gospodarstvo

Za zmanjševanje odvisnosti gospodarskega sistema od velikih poslovnih sistemov je potrebno aktivirati in spodbujati lokalne razvojne potenciale in konkurenčne prednosti, ki so prisotne v malih in srednje velikih podjetjih z lastnim razvojem. V večji meri je potrebno izkoriščati razvito izobraževalno in raziskovalno okolje (Fakulteta za energetiko, Visoka šola za varstvo okolja, Šolski center Velenje z Medpodjetniškim izobraževalnim centrom). Izobraževalni in razvojni sektor je potrebno bolje integrirati z lokalnimi podjetji in podpornim okoljem za razvoj podjetništva – SAŠA inkubatorjem ter drugimi podpornimi institucijami – Gospodarsko zbornico Šaleške doline in Območno obrtno-podjetniška zbornico Velenje. Prav tako je zelo pomembno, da se že na primarnem nivoju izobraževanja uvede učne programe za spodbujanje podjetništva in inovacij.

Inovacijske kapacitete lokalnih podjetij so velike, kar dokazuje veliko število pomembnih inovacij, ki se vsakoletno ocenjujejo in nagradujejo v okviru projekta Savinjsko-šaleške gospodarske zbornice in Gospodarske zbornice Slovenije, ki podeljujeta priznanja inovacijam in inovatorjem v SAŠA subregiji. Cilj projekta je uveljavljanje inovacijske dejavnosti kot gibal trajnostnega razvoja gospodarstva in pospeševanja podjetništva. Priložnost za napredek na področju lokalnega inovacijskega potenciala je v medpodjetniškem povezovanju notranjih raziskovalnih enot in raziskovalcev.

V kontekstu trajnostnega urbanega razvoja in lokalnih gospodarskih potencialov v malih in srednje velikih podjetjih, obstaja velika razvojna priložnost na področju pametnih mest in drugimi, še ne razvitimi področji, na katera je možno prenesti koncepte pametnih mest in interneta stvari (npr. pametno podeželje, pametni turizem, povezave konceptov pametnega doma s pametnim mestom in pametno regijo). Globalna ocena tržne vrednosti tehnologij in projektov povezanih s konceptom pametnih mest bo, po napovedih svetovalnega podjetja Frost&Sullivan, leta 2020 znašala 1,5 bilijona ameriških dolarjev¹¹.

Koncept pametnega mesta zajema več medsebojno povezanih konceptov, ki so gradniki pametnega mesta kot takšnega. To so pametno upravljanje mest, pametno izobraževanje, pametna zdravstvena oskrba, pametne stavbe, pametna infrastruktura (komunalna), pametna energetika in uporabnik – pameten občan. MO Velenje lahko spodbudi razvoj pametnih tehnologij in storitev preko sodelovanja v različnih razvojnih projektih, so-financiranih z EU sredstvi in privabljanju strateških tehnoloških partnerjev. Izvajati je potrebno usmerjene investicije za pridobivanje znanj, tehnologij ter kapitala za področja, ki omogočajo kapitalizacijo razvojnih in inovacijskih potencialov v lokalnem in regionalnem okolju.

Drugo dimenzijo prihodnjega gospodarskega in prostorskega razvoja MO Velenje predstavlja izkoriščanje turističnega potenciala degradiranega območja velenjskih jezer. Območje ima velik potencial za razvoj športno-turističnega turizma, ki je premalo oz. skoraj povsem neizkoriščen. Na območju jezer in pojezerij je že razvita turistična in športno-rekreativna infrastruktura. MO Velenje vlaga v ureditev mestne plaže, ki je med občani in obiskovalci dobro sprejeta in obiskana. Ključni problemi območja so omejitve pridobivalnega območja Premogovnika Velenje, razpršena lastninska struktura zemljišč ob jezerih, nedefinirane nosilne kapacitete okolja, neurejeno celovito upravljanje območja, preplet množice interesov različnih deležnikov, ki so aktivni na območju jezer (športni klubi, nevladne organizacije, rekreativni športniki, turistični ponudniki).

Tretja dimenzija razvojnih priložnosti v Velenju je energetska prenova javnih stavb in večstanovanjskih zgradb v zasebni in mešani javno-zasebni lasti, s cilji zmanjšati porabo energije in omejiti pojave energetske revščine pri ekonomsko ranljivih skupinah prebivalstva ter zmanjšati izpuste toplogrednih plinov.

MO Velenje je samostojno in skupaj z Energetsko agencijo za Savinjsko, Šaleško in Koroško že izvedla več uspešnih projektov na področju učinkovite rabe energije in obnovljivih virov energije v javnem sektorju. Več kot 56 javnih objektov ima opravljene energetske preglede, energetska knjigovodstvo je uvedeno v več kot 35 javnih objektih. Postopno se rekonstruira sistem javne razsvetljave – tudi z uvajanjem energetske samozadostnih sistemov javne razsvetljave. Leta 2011 je MO Velenje s pomočjo Operativnega programa krepitve regionalnih razvojnih potencialov zgradila nizko-energetski vrtec Vrtiljak I. Iz istega razvojnega programa pa je sofinancirana tudi prenova PC Rudarski dom ter Vila Bianca, ki sta po sanaciji energetske manj potratni. V letu 2012 je MO Velenje uspešno na prijavi projekta

¹¹ Vir: <http://www.forbes.com/sites/sarwantsingh/2014/06/19/smart-cities-a-1-5-trillion-market-opportunity/>, 28. 7. 2015.

Energetska sanacija Zdravstvenega doma Velenje. Sanacija Zdravstvenega doma je bila uspešno zaključena v letu 2014.

Velik izziv predstavljata energetska sanacija zaščiteneh historičnih objektov in sanacija večstanovanjskih objektov v naseljih Šalek, Gorica in centralnih predelih mesta. Za energetska sanacija večstanovanjskih objektov je potrebno zagotoviti dobre pogoje financiranja oziroma poslovne modele energetskega pogodbeništv. Problem predstavlja tudi Pravilnik o upravljanju večstanovanjskih stavb, ki zahteva 100-% soglasje etažnih lastnikov v primeru naložb iz rezervnih skladov.

4.3.2 Razvojne priložnosti - promet

Največja cokla v gospodarskem razvoju Velenja predstavljajo neugodne prometne povezave z avtocestnim križem A1 Ljubljana-Maribor oziroma V. vseevropskega prometnega koridorja. Neugodna prometna povezava je cokla razvoja tudi za sosednjo, Koroško regijo in Zgornjo Savinjsko dolino, ki skupaj s Šaleško dolino tvori SAŠA subregijo. Večja podjetja v regiji grozijo s selitvijo proizvodnje na logistično in poslovno ugodnejša območja. Razvoj takšnih scenarijev bi imel katastrofalne posledice za gospodarstvo in socialno stanje v mestu in regiji. Zato si je potrebno na vseh nivojih prizadevati za nadaljevanje postopkov umeščanja trase v prostor in začetek izgradnje 3. razvojne osi. Začetek gradnje 3. razvojne osi bo pozitivno vplivalo na lokalni gradbeni sektor, ki je v obdobju gospodarske in finančne krize utrpel največ škode.

Zaradi ugodnih geografskih danosti (pretežno ravninska lega in ugodni vremenski pogoji, ki omogočajo celoletno kolesarjenje) in projektov spodbujanja kolesarjenja in drugih oblik trajnostne mobilnosti se Velenje razvija tudi kot kolesarsko mesto. Glavni omejitveni faktor za še hitrejši razvoj kolesarjenja v vsakodnevem življenju v Velenju je pomanjkljiva, mestoma nevarna kolesarska infrastruktura, ki onemogoča hitro in varno urbano kolesarjenje. Mestno kolesarsko omrežje je solidno razvito v smeri vzhod-zahod, povezava KS Gorica in rekreacijsko območje ob velenjskih jezerih. Slabše razvite pa so kolesarske povezave med ostalimi stanovanjskimi območji in zaposlitvenimi, upravnimi in storitvenimi območji. Z vidika ostale kolesarske infrastrukture je v mestu prisotno pomanjkanje parkirnih mest za kolesa in kolesarnic.

Sistem izposoje mestnih koles BICY je z vidika občanov zelo dobro sprejet, kar dokazuje visoka ocena zadovoljstva, ki so jo občani izrazili v anketi TUS Velenje. S sistemom BICY je Velenje povezano tudi s sosednjo občino Šoštanj, kjer se trenutno nahajajo 4 BICY postaje. Trenutno je v sistem vključenih 12 postaj z 59 kolesi. Trenutno je 2.295 registriranih uporabnikov storitve BICY. Skupno število izposoj mestnih koles bo v letu 2015 presešlo število 90.000. Interes občanov je, da se sistem BICY širi z vidika števila koles in novih postaj, še posebej v primestna naselja.

Z vidika regionalnih kolesarskih povezav Velenja s sosednjimi občinami in regijami sta na regionalnem nivoju najbolj pereči 2 kolesarski povezavi, ki sta zajeti tako v regionalnem razvojnem projektu Kolesarsko omrežje Savinjske doline in zasnovi državnega kolesarskega omrežja. To sta kolesarski povezavi G11 (kolesarska povezava Velenje-Gornji Dolič skozi sotesko Huda luknja) in kolesarska povezava G3 (kolesarska povezava Dobrna-Velenje-Šoštanj-Mozirje). Potreba po kolesarski poti skozi Hudo luknjo je eksplicitno izpostavljena tudi v anketi, ki je bila izvedena med pripravo dokumenta TUS Velenje.

Kljub razvoju kolesarjenja in hoje ter rasti uporabe javnega potniškega prometa kot načina mobilnosti je osebni prevoz še vedno močno prevladujoča oblika mobilnosti. Na tem področju je potrebno zagotoviti infrastrukturne pogoje in stimulacije za posodobitev voznega parka z električnimi vozili, CNG ali vodikovimi vozili. Z večjim deležem nizko ali brez-emisijskih vozil se bodo zmanjšali tudi okoljski pritiski.

Področje javnega potniškega prometa v Velenju je z uvedbo brezplačne javne storitve Lokalc dobro rešeno. Storitve Lokalc so z visoko povprečno oceno (4,6 od 5) ocenili tudi občani (anketa TUS Velenje). Zagotavljanje brezplačnega potniškega prometa predstavlja sorazmerno veliko proračunsko breme. Kljub temu uporaba Lokalca zaenkrat obstaja brezplačna. Prostor za izboljšavo kvalitete storitve javnega potniškega prometa je še v optimizaciji voznih redov, hitrejšem načinu izdajanja vozovnic in postopnim nadomeščanjem dizelskih avtobusov z električnimi avtobusi, oziroma avtobusi z motorji na stisnjeni zemeljski plin (CNG) ali vodik. Ob tem je potrebno poudariti, da polnilna infrastruktura za CNG in vodik v Velenju še ne obstaja.

Zadovoljstvo občanov ureditvijo mirujočega prometa je relativno visoko. V modrih conah je urejenih 2.172 parkirnih mest. V Velenju je poleg tega še 5 parkirnih hiš s skupno kapaciteto 1.521 parkirnih mest. Od teh jih je kar 1.378

brezplačnih. Na področju turističnega potniškega prometa in tovarnega prometa se Velenje sooča s specifičnim izzivom - pomanjkanjem parkirnih možnosti za turistične avtobuse in parkirišč za tranzitna tovorna vozila. Za organizirane skupine turistov, ki prihajajo v Velenje z avtobusi, ni prostora za parkiranje avtobusov (razen na glavni avtobusni postaji, kjer je proti plačilu možno parkiranje posameznih turističnih avtobusov ter na avtobusnem postajališču pri Vili Bianci, kjer je možno kratkočasno parkiranje avtobusov).

4.3.3 Razvojne priložnosti - kvaliteta življenja

V razvojni strategiji VIS obravnavo kvalitete življenja v MO Velenje zajema vrsto področij: kultura, šport, zdravstvena oskrba, varnost bivanja, soseski odnosi in sociala. Velenje je mesto, ki nudi visoko stopnjo kvalitete življenja na vseh zgoraj naštetih področjih. To dokazujejo rezultati izvedene ankete in visoka stopnja identifikacije prebivalcev s krajem prebivanja.

Kulturna produkcija zavodov, posameznikov in nevladnega sektorja je kvalitetna in visoka. Leta 2014 je bil v MO Velenje sprejet Lokalni program kulture 2014-2020 (LPK), ki določa strateške, taktične in operativne ukrepe razvoja celotnega spektra področij kulturno-umetniškega ustvarjanja vseh zvrsti in žanrov ter vseh v lokalni skupnosti prepoznanih tradicionalnih, prisotnih in potencialnih kultur.¹²

LPK prepoznava razvojne priložnosti, ki izhajajo iz dobro razvitega in plodnega kulturnega sektorja, še posebej na področju razvoja kreativnih industrij in bogate festivalske ponudbe, ki je eden izmed temeljev kulturnega turizma.

Velenje je znano tudi kot športno mesto z bogato športno tradicijo, ki ponuja raznovrstne možnosti za športno-rekreativno udejstvovanje svojih občanov, kot tudi za organizacijo in izvedbo večjih športnih prireditev. MO Velenje je za izvajanje nacionalnega programa športa, za upravljanje, urejanje in vzdrževanje športnih objektov ustanovila javni zavod Rdeča dvorana ŠRZ, v okviru katerega deluje tudi Športna zveza Velenje. MO Velenje, Rdeča dvorana ŠRZ in SZ Velenje s svojo športno infrastrukturo skrbijo za osnovne pogoje in s tem tudi s sredstvi, da bi šport približali čim večjemu številu ljudi, predvsem otrokom, mladini kot tudi športno aktivnim prebivalcem. Na območju MO Velenje je aktivnih preko 50 športnih društev, ki so aktivna v številnih športnih panogah, za katere Mestna občina Velenje namenja sredstva iz proračuna na osnovi Pravilnika o merilih za sofinanciranje izvajanja letnega programa športa. Zaradi zaostrenih gospodarskih pogojev se je namreč izrazito zmanjšal tudi obseg sponzoriranja športnih klubov in aktivnosti s strani lokalnega gospodarstva. Glavni razvojni izzivi in priložnosti s področja športa se nanašajo na relativno slabo stanje športnih objektov za izvedbo vrhunskih športnih dogodkov. V tem kontekstu MO Velenje že načrtuje celovito prenovu Skakalnega centra z izgradnjo novih skakalnic in celovito prenovu zunanje ureditve in rekonstrukcijo prometne ter komunalne infrastrukture.

Starajoče se prebivalstvo v Velenju prinaša prihodnje izzive. Velenje se sooča s pomanjkanjem prostora v Domu za varstvo odraslih Velenje (DVO), kjer povpraševanje presega kapacitete. DVO bo razširjen do leta 2020, vključno z uvedbo novega oskrbnega koncepta - koncept doma četrte generacije. Raste tudi povpraševanje po varovanih stanovanjih, katerih pa na območju MO Velenje še ni. MO Velenje v prihodnjih letih načrtuje izgradnjo stolpiča z varovanimi stanovanji v neposredni bližini Doma za varstvo odraslih Velenje. Ena izmed možnosti za povečanje ponudbe varovanih stanovanj je tudi rekonstrukcija praznih stanovanjskih hiš na območju MO Velenje v varovana oziroma oskrbovana stanovanja. Na tem področju je potrebno izdelati kataster primernih lokacij za rekonstrukcijo in ustrezne poslovne modele, ki bi bili privlačni tako za lastnike praznih stanovanjskih objektov, kot tudi za najemnike varovanih stanovanj.

4. Razvojna vizija za podjetno, pametno in prijazno Velenje 2025

Svet Mestne občine Velenje je v letu 2008 sprejel strateški razvojni dokument: Vizija in strategija, strateški razvojni dokument (v nadaljevanju: VIS). VIS je glavni razvojni dokument MO Velenje.

VIS je bila pripravljena v obdobju napredovanja in poglobljanja gospodarske in finančne krize. Kljub temu je bila pripravljena ambiciozno, takšno pa je bilo tudi programiranje lokalnega proračuna ter izvajanje zajetih ukrepov in projektov. Mestna občina Velenje je uspela vzdrževati visok delež proračuna za nove investicije ob nezmanjšanem obsegu financiranja socialnih, kulturnih, športnih in drugih programov. Med pripravo TUS je bila na tematskih delavnicah s širokim krogom deležnikov in preko raziskave javnega mnenja ugotovljeno, da je bila velika večina

¹² Vir: Lokalni program kulture Mestne občine Velenje 2014-2020

ukrepov zajetih v VIS, že realiziranih. Posledično je stopnja zadovoljstva s kakovostjo življenja in kvaliteto javnih storitev na visoki ravni. Nekoliko manj optimizma je zaznati pri ponudbi delovnih mest in oceni gospodarske klime v Velenju.

Vizija Mestne občine Velenje v letu 2025 je naslednja:

»Mestno občino Velenje bo odlikovalo razvito gospodarstvo, ki bo temeljilo na inovativnosti visoko usposobljenih strokovnjakov, zlasti na področju raziskav, oblikovanja ter sodobnih tehnologij, ki bodo predvsem okoljsko in energetsko prijazne.

Privlačna bivalna klima v smislu prijaznosti in tolerantnosti prebivalcev ter okoljske vzdržnosti bo ob visoki kakovosti življenja v smislu možnosti za kulturno in športno udejstvovanje ter odlični infrastrukturni vpetosti v okolje, pritegovala tako naselitev ustvarjalnih ljudi, kakor tudi turistične tokove.»¹³

Vizija vsebuje temeljne strateške usmeritve EU in Slovenije (kakovost življenja, trajnostni razvoj, ustvarjanje kvalitetnih delovnih mest). Odraža temeljna hotenja prebivalstva (ustvarjanje privlačne bivalne klime, dobrega materialnega in bivalnega standarda ter okoljske vzdržnosti). Velenje bo infrastrukturno dobro povezana, na inovativnosti in tehnologijah temelječa odprta občina, ki bo prijazna tako do svojih prebivalcev, kakor tudi do obiskovalcev in okolja, napredna, inovativna, podjetna in prepoznavna. Razvoj kakovostnega bivalnega in delovnega okolja ter sodelovanje gospodarskega in javnega sektorja bosta ustvarjala ustvarjalno in podjetniško klimo, v kateri prevladuje vrednota medsebojnega spoštovanja ter spodbuja aktivnosti na različnih ravneh.

Uresničevanje te vizije je ocenjeno kot uspešno. Predvsem na področju kakovosti življenja v mestu in kakovosti in obsegu javnih storitev je potrebno vzdrževati visoko stopnjo razvojne angažiranosti. Na drugi strani zaostaja gospodarski razvoj predvsem malih in srednje velikih podjetij, ki morajo postati vzporedni steber velikim poslovnim sistemom. To pomeni, da je potrebno okrepiti razvojne ukrepe na področju trajnostnega gospodarskega razvoja.

Ugotovljeno je, da je Vizija Mestne občine Velenje v letu 2025 še vedno aktualna. Trajnostna urbana strategija za pametno, podjetno, in prijazno Velenje 2025 in celostne teritorialne naložbe predstavljajo nova orodja za njeno uresničevanje.

V okviru Trajnostne urbane strategije za pametno, podjetno in prijazno Velenje 2025 MO Velenje zasleduje naslednje strateške cilje:

- izboljšati kakovost zraka;
- ohranjati obseg in izboljšati kakovost javnih površin in zelenih površin v mestu;
- revitalizirati degradirane površine in objekte;
- revitalizirati starotrško središče in razviti ostala lokalna središča;
- izboljšati podporno okolje za nastanek novih podjetij in rast obstoječih podjetij;
- izboljšati pogoje za privabljanje domačih in tujih neposrednih investicij,
- izboljšati pogoje za rast turističnega sektorja;
- izboljšati strategijo trženja mestnega središča, mesta kot poslovno lokacijo in kot privlačno okolje za mlade strokovnjake in mlade družine;
- povečati število prebivalcev s spodbujanjem priseljevanja in naravnega prirastka;
- izboljšati izkoriščanje daljinskih energetskih sistemov v mestnem središču;
- ustanoviti izobraževalne programe za boljše izkoriščanje lokalnih in regionalnih potencialov;
- izboljšati energetsko učinkovitost javnih stavb in stanovanjskega fonda;
- povečati delež trajnostnih prometnih oblik (mehka mobilnost in javni potniški promet);
- izboljšati infrastrukturne pogoje za spodbujanje ekološkega voznega parka prebivalstva;
- urediti notranje kolesarske povezave s sklenitvijo kolesarskega omrežja;
- urediti regionalne kolesarske povezave;
- izboljšati stanovanjske pogoje za starejše, mlajše družine in mlade;
- zmanjšati število praznih hiš in stanovanj v mestu.

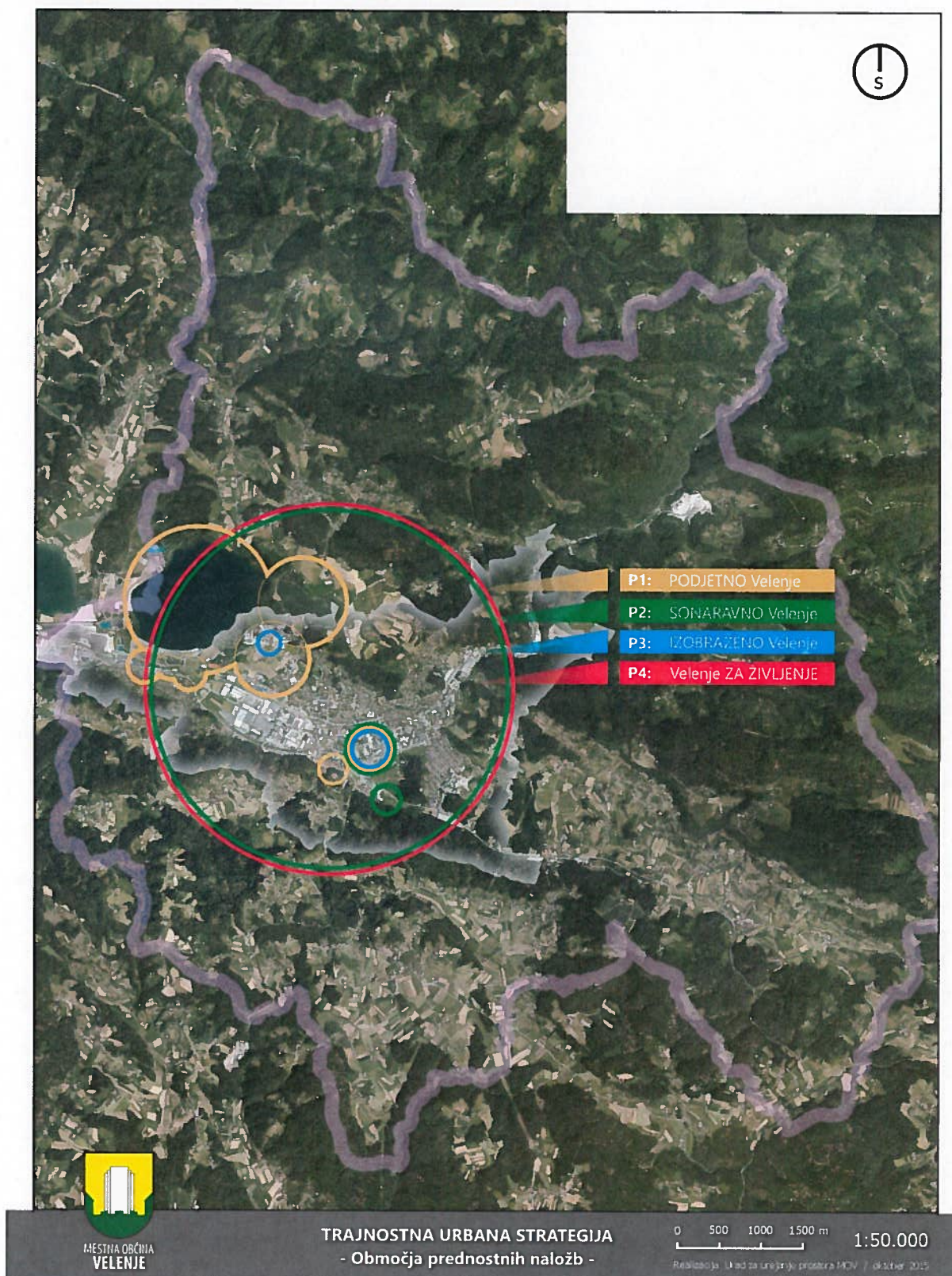
Zastavljene strateške cilje bomo realizirali v okviru naslednjih programov celostnih teritorialnih naložb, ki so tematsko in strateško povezani z operativnimi programi v VIS in drugimi strateškimi dokumenti MO Velenje:

- **PODJETNO VELENJE** (gospodarski razvoj, turizem);
- **SONARAVNO VELENJE** (okolje, promet);
- **IZOBRAŽENO VELENJE** (izobraževanje);
- **VELENJE ZA ŽIVLJENJE** (kultura, šport, zdravstvena oskrba, varnost bivanja, medsosedski odnosi, sociala).

¹³ Vir: Strateški razvojni dokument Mestne občine Velenje, vizija in strategija občine, 2008

4.1 Grafična predstavitev lokacij izvajanja programov celostnih teritorialnih naložb

Slika 2: Območja prednostnih naložb TUS Velenje

5. Programi prednostnih naložb in ukrepi

Mestna občina Velenje ima dobro razvit strateški in razvojni okvir. Posamezne sektorske strategije, ki so praviloma izdelane s širokim krogom strokovnih in zainteresiranih javnosti. Poleg že omenjenega krovnega strateškega dokumenta VIS, strateški razvojni okvir MO Velenje sestavljajo še naslednji strateški dokumenti, ki na operativnem nivoju dopolnjujejo VIS:

- Lokalna agenda 21, podaljšan programski okvir za obdobje 2012-2016,
- Občinski program varstva okolja v Mestni občini Velenje 2010–2015 (v postopku dopolnitve),
- Lokalni program kulture Mestne občine Velenje (2014–2020),
- Lokalni energetske koncept,
- Trajnostni energetske akcijski načrt (SEAP),
- Strategija razvoja socialnega varstva v Mestni občini Velenje za obdobje od 2014 do 2020,
- Lokalni program kulture Mestne občine Velenje 2014–2020,
- Lokalni program razvoja delovanja mladih v Mestni občini Velenje (2010-2014, v fazi dopolnitve),
- Občinski prostorski načrt Mestne občine Velenje (v procesu izdelave).

Na podlagi izvedenih analiz strateških dokumentov, temeljnih evropskih, nacionalnih in regionalnih usmeritev in zaznanih izzivov ter priložnosti so v okviru TUS Velenje oblikovani 4 programi prednostnih naložb, ki se vsebinsko navezujejo na operativne programe v VIS. Oblikovani programi in ukrepi v različnih kombinacijah, ki bodo izdelane v izvedbenem delu, tvorijo celostne teritorialne naložbe v MO Velenje

PROGRAM PREDNOSTNIH NALOŽB

UKREP

1. PODJETNO VELENJE

- 1.1 Razvoj prostorskih in vsebinskih možnosti za razvoj podjetništva
- 1.2 Razvoj pogojev in podpornega okolja za razvoj trajnostnega turizma, s poudarkom na razvoju turističnega potenciala velenjskih jezer
- 1.3 Revitalizacija starega mestnega središča
- 1.4 Podpora izgradnji 3. razvojne osi

2. SONARAVNO VELENJE

- 2.1 Optimizacija javnega potniškega prometa
- 2.2 Zaključevanje omrežja mestnih kolesarskih poti in izgradnja druge kolesarske infrastrukture ter izgradnja regionalnih kolesarskih povezav
- 2.3 Trajnostna optimizacija ukrepov ureditve mirujočega prometa
- 2.4 Izboljšanje izkoriščenosti sistemov daljinske energetike

MESTNA OBČINA VELENJE

2.5 Izboljšanje energetskih karakteristik javnih objektov in večstanovanjskih stavb ter izvedba celovitih prenov stanovanjskih sosesk

3. IZOBRAŽENO VELENJE

3.1 Vzpostavitev pogojev za razvoj novih strokovnih študijskih programov

3.2 Vzpostavitev pogojev za ustanovitev glasbene akademije

4. VELENJE ZA ŽIVLJENJE

4.1 Urbana prenova

4.2 Vzpostavitev pogojev za izvajanje mestnega marketinga

4.3 Izdelava in izvedba koncepta učinkovitega upravljanja s praznimi stanovanjskimi površinami

6.1 PODJETNO VELENJE

Velenje je gospodarsko središče SAŠA subregije in eden izmed nacionalnih gospodarskih stebrov. Gospodarski stroj krojita dva velika poslovna sistema: Premogovnik Velenje in Gorenje, ki zagotavljata več kot polovico vseh delovnih mest v MO Velenje. Predvsem Gorenje je podjetje, ki je prisotno na globalnem trgu in zelo odvisno od globalnih ekonomskih pojavov in močne konkurence na trgu gospodinjskih aparatov in opreme. Veliko malih in srednje velikih podjetij v Velenju in širši regiji delujejo tudi kot dobavitelji za omenjena večja poslovna sistema. Tako je lokalni gospodarski sistem izjemno izpostavljen in ranljiv. Analiza dobrih praks malih in srednje velikih mest v prostoru Evropske unije s podobnimi izzivi kaže, da je potrebno tveganje odvisnosti od velikih poslovnih sistemov zmanjšati z večjim številom malih in srednje velikih podjetij, ki so ozko specializirana in zagotavljajo delovna mesta z visokimi dodanimi vrednostmi. Takšen gospodarski razvojni model ustreza tudi Velenju. V Velenju je potrebno zagotoviti ustrezne razvojne pogoje, da se omogoči nadaljnji razvoj velikih podjetij, predvsem pa da se zagotovi prostor, usposobljeno delovno silo in podporne sisteme za razvoj in rast malih podjetij. Razvojni in podporno okolje mora temeljiti na ugotovljenih lokalnih primerjalnih prednostih in lokalnemu razvojnemu potencialu. Na območju Velenja je precej ozko specializiranih podjetij z lastnim razvojem na področju okoljskih tehnologij, umetnih materialov in kompozitov, IKT, energetiki in energetskem menedžmentu, katerim je potrebno omogočiti rast, njihove razvojne potencialne pa medsebojno povezati z ostalimi podjetji, institucijami in izobraževalnim sektorjem v učinkovit inovacijski in podjetniški ekosistem. Prav tako je potrebno lokalno gospodarstvo oplemenititi z domačimi ali tujimi neposrednimi investicijami, kar bo povečalo ponudbo kakovostnih delovnih mest in splošno blaginjo v mestu. Velik potencial v Velenju predstavlja turizem z neizkoriščenim jezerskim prostorom, ki ga je potrebno odpreti trajnostnim turističnim programom, osnovanim na športno-rekreativnih aktivnostih. Razvit jezerski turizem bo predstavljal tudi veliko dodano vrednost Savinjsko-šaleškemu turističnemu mozaiku.

V okviru programa PODJETNO Velenje bodo zagotovljene prostorske in druge infrastrukturne možnosti za razvoj visokotehnoloških podjetij in turizma. Podporno poslovno okolje s SAŠA inkubatorjem in MO Velenje bo poskrbelo za stimulativne investicijske pogoje in zmanjšanje administrativnih ovir za neposredne investicije. Razviti bodo inovativni modeli trženja lokacij za izvedbo programa za privabljanje investicij s področij pametnih mest in regij, drugih IKT sektorjev, okoljskih tehnologij, trajnostne energetike in turizma.

Glavni cilji programa PODJETNO Velenje:

- okrepitev malega in srednjega podjetništva – izgradnja 2. velenjskega gospodarskega stebra;
- ustvarjanje kvalitetnih, zelenih delovnih mest z visokimi dodanimi vrednostmi;
- ustvarjanje pogojev za razvoj krožne ekonomije;
- ustvarjanje pogojev za razvoj nišnih tehnologij za pametne domove, pametna mesta, pametno podeželje in pametni turizem;
- ustvarjanje pogojev za razvoj jezerskega turizma na degradiranih območjih;

- ustvarjanje pogojev za razvoj deficitarnih obrti, starih obrti in kreativnih industrij.

Ukrepi programa **PODJETNO Velenje**:

- 1.1 Razvoj prostorskih in vsebinskih možnosti za razvoj podjetništva
- 1.2 Razvoj pogojev in podpornega okolja za razvoj trajnostnega turizma, s poudarkom na razvoju turističnega potenciala velenjskih jezer
- 1.3 Revitalizacija starega mestnega središča
- 1.4 Podpora izgradnji 3. razvojne osi

Ukrep 1.1 Razvoj prostorskih in vsebinskih možnosti za razvoj podjetništva

Velenje bo kot gospodarsko središče SAŠA subregije svoj gospodarski razvoj gradilo na konceptu krepitve potencialov lokalnih in regionalnih znanj, izkoriščanja globalnih priložnosti in trendov ter izgradnje razvojne mreže, ki jo bodo v prihodnosti sestavljali tehnološki park, mreža poslovnih con in mreža inkubatorjev. Ekonomska infrastruktura v povezavi z razvijajočimi se izobraževalnimi programi in razvojno raziskovalnim središčem bo gospodarstvu ponujalo storitve, ki jih le to potrebuje za svoj nadaljnji razvoj in s tem prispevalo k konkurenčnosti, večji zaposlenosti in gospodarski rasti Velenja in SAŠA regije. Z vidika nujno potrebne infrastrukture za razvoj podjetništva je potrebno izpostaviti izgradnjo 3. razvojne osi in lokalne navezovalne prometne infrastrukture. Prav tako je nujno potrebno zagotoviti dodatne površine oz. poslovne prostore za nadaljnji razvoj. Strateško pomembna območja za razvoj gospodarske infrastrukture se nahajajo na vzhodnem delu Velenja, na območju KS Stara vas, kjer je prostorsko že umeščena trasa bodoče 3. razvojna osi. Poleg potrebne fizične infrastrukture je potrebno vzpostaviti dober inovacijski in gospodarski ekosistem, ki bo omogočal delovanje in rast poslovnim sistemom vseh velikosti.

Tehnologije in storitve s področij interneta stvari, pametnih domov, mest (podeželja in regij), omogočajo boljše energetske izkoristke (na vseh nivojih – od stanovanja, do mesta, regije), obvladovanje pritiskov na okolje, nadzor stanja in upravljanja z okoljem, izboljšanje prometne pretočnosti, varnosti in boljših možnosti občanov za sodelovanje pri upravljanju z mestom – e-demokracijo. Razvojne priložnosti na področju pametnih tehnologij se nahajajo tudi v vključevanju in povezovanju pametnih omrežij, ki omogočajo boljše upravljanje in povezanost mest s podeželjem in regijo. Razvita informacijska (senzorska) infrastruktura mora zagotoviti podatkovni okvir podatkov iz urbanega in podeželskega okolja. Ta podatkovni okvir predstavlja stičišče raziskovalno razvojnih interesov in projektov akademskega, izobraževalnega sektorja, podjetnikov, nevladnega sektorja, kreativnih industrij in javne uprave. Nastajajo nove storitve, pilotne rešitve, živi laboratoriji, kar ob dobrem trženju pomeni tudi pritek novih investicij in razvoj celostnih pametnih rešitev z velikimi tržnimi potenciali.

Gospodarski razvoj bo usmerjen na podlagi študij konkurenčnih prednosti lokalnega izobraževalnega sistema v kombinaciji z lokalnimi in regionalnimi potenciali. Izdelati je potrebno tudi privlačne investicijske pogoje in inovativne poslovne modele za privabljanje domačih in tujih neposrednih investicij, na podlagi katerih se bo izdelal in izvajal usmerjen program privabljanja investitorjev, s katerimi bodo doseženi ambiciozni razvojni cilji na področjih zelenih tehnologij, energetske učinkovitosti, pametnih domov, mest, podeželja in regije in drugih naprednih industrij kar bo prispevalo tudi k doseganju podnebnih ciljev, zastavljenih v drugih strateških dokumentih MO Velenje (LEK, TEAN, OPVO).

Cilji ukrepa

Kazalniki

Zagotoviti ugodne prostorske pogoje za razvoj podjetništva

Število komunalno opremljenih poslovnih con

Zagotoviti in izvajati poslovne modele in privlačne pogoje za privabljanje investitorjev

Število novih investicij na območju MO Velenje

Razviti inovacijski podjetniški ekosistem

Število inovacij in »spin off« podjetij

Razviti informacijsko infrastrukturo za razvoj celostnih pametnih rešitev

Število javno dostopnih pametnih storitev

MESTNA OBČINA VELENJE

Povečati število delovnih mest

Število delovnih mest

Spodbuditi priseljevanje v MO Velenje

Število priseljenih prebivalcev

Ukrep 1.2 1.2 Razvoj pogojev in podpornega okolja za razvoj trajnostnega turizma, s poudarkom na razvoju turističnega potenciala velenjskih jezer

Razvoj degradiranega območja ob Velenjskem in Škalskem jezeru ter objezerskih območij je na MO Velenje prepoznan kot strateška priložnost za trajnostno ureditev in izkoriščanje turističnega potenciala področja. Trenutno je območje jezer ekonomsko skoraj popolnoma neizkoriščeno, nedorečene so vsebine dejavnosti, za katere je potrebno določiti tudi nosilne kapacitete območja in jih uskladiti z nastajajočim občinskim prostorskim načrtom. Zagotoviti je potrebno celovito upravljanje nastajajočega turističnega območja in program za razvoj dejavnosti, povezovanja obstoječih ponudnikov ter privabljanja investitorjev.

Zaradi narave nastanka velenjskih jezer je še posebej pomembno, da bo nadaljnji razvoj dejavnosti trajnostno naravnan in da bodo okoljski, socialni ter ekonomski vidiki med seboj uravnoteženi in skrbno načrtovani. Konkurenčen koncept trajnostnega turizma temelji na ekonomski uspešnosti turističnega poslovanja, ki je hkrati prizanesljiv in konstruktiven do naravnega, kulturnega in socialnega okolja. Z vidika razvoja turizma v MO Velenje je razvoj jezerskega turizma tudi priložnost, za povečanje nočitvenih kapacitet in povečanje števila nočitev v Velenju, kar bo imelo pozitivne učinke tudi na drugih turističnih programih v Velenju in SAŠA regiji.

V letu 2014 je bil na Mestni občini Velenje izdelan dokument z naslovom »Programska zasnova območja velenjskega in škalskega jezera«, s katerim je, za nekaj predelov ob jezerih, že bila nastavljena zasnova novih dejavnosti. MO Velenje je v zadnjih letih investirala v izgradnjo kopalne infrastrukture oz. »Velenjske plaže«, ki je tako med občani kot tudi med obiskovalci odlično sprejeta. Potrditev usmeritve v razvoj turističnih potencialov velenjskih jezer je bila izražena tudi v raziskavi javnega mnenja občanov. Kar 63 % občanov meni, da mora ta razvojni potencial imeti najvišjo izvedbeno prioriteto.

Cilji ukrepa

Kazalniki

Izdelati razvojni in upravljaljski model za revitalizacijo območij ob velenjskih jezerih

Vzpostavljene razvojne in upravljaljske strukture

Zagotoviti prostorske in komunalne pogoje za razvoj investicij na območju velenjskih jezer

Vzpostavljeni pogoji za investicije

Zagotoviti pogoje za rast nočitvenih kapacitet in števila nočitev

Število nočitev

Zagotoviti pogoje za razvoj novih športno-rekreativnih programov

Število novih športno-rekreativnih programov

Povečati število delovnih mest v turističnem sektorju

Število delovnih mest v turizmu

Spodbuditi nastanek novih turističnih produktov

Število turističnih produktov v Velenju

1.3 Revitalizacija starega mestnega središča

Velenje ima razvito modernistično mestno jedro, ob katerem je skrito staro trško jedro (Stari trg), ki je skozi razvoj novega Velenja izgubilo svojo funkcijo in vlogo. Območje »starega Velenja« je bogato kulturno-umetniško in turistično območje, ki zajema Velenjski grad z Muzejem Velenje, historično vilo Vila Bianca, Turistično-informacijski center, Hišo mineralov ... Stavbni fond v Starem trgu je v slabem stanju in je nujno potreben prenove. Prav tako je Staremu trgu potrebno zagotoviti tudi nove vsebine in boljšo infrastrukturno povezavo z mestnim središčem, ki bodo vplivale na rast obiska starega trga s strani občanov in turistov. Stari trg predstavlja dobro priložnost za vzpostavitev inovativne

MESTNA OBČINA VELENJE

mestne četrti, kjer bodo svoj dom dobile stare in nove deficitarne obrti in umetniška produkcija, kateri je potrebno zagotoviti dodatne tržne možnosti. Revitalizirano območje bo prispevalo k povečanju možnosti trženja turističnih storitev, umetniških izdelkov ter spodbudilo, da bodo v staro trško središče prihajali novi podjetniki, umetniki, trgovci in obrtniki.

Cilji ukrepa	Kazalniki
Omogočiti pogoje za izvedbo arhitekturne prenove	Vzpostavljeni pogoji za investicije
Omogočiti pogoje za izvedbo infrastrukturnih povezav z mestnim središčem	Vzpostavljeni pogoji za investicije
Povečati privlačnost starotrškega jedra za razvoj inovativnih tržnih in delovnih pogojev za obrtnike, umetnike in trgovce	Obseg revitaliziranega območja
Zagotoviti nova delovna mesta v obrtniškem in umetniškem sektorju	Število novih delovnih mest v obrtniškem sektorju in kreativnih industrijah

1.4 Podpora izgradnji 3. razvojne osi

Rast vsakega gospodarstva je močno odvisna od kvalitete prometnih povezav. Trenutno stanje prometnih povezav izrazito negativno vpliva na razvoj obstoječega lokalnega in regionalnega gospodarstva. Odsotnost hitrih in varnih prometnih povezav zavira razvoj sodobnih in konkurenčnih proizvodnih načinov – vitke proizvodnje, saj je le-ta odvisna sprotne dobave vhodnih surovin in komponent. Cestna povezava Velenje–Arja vas takšnim proizvodnim načinom predstavlja preveliko oviro. Obstaja resna nevarnost, da se bodo zaradi neustreznih prometnih povezav in posledično nižje konkurenčnosti, določeni proizvodni programi selili na logistično bolj povezana območja. Neustrezne prometne povezave negativno vplivajo tudi na atraktivnost lokacije z vidika potencialnih domačih in tujih neposrednih investitorjev. Izgradnja 3. razvojne osi z navezovalno prometno infrastrukturo bo povezala regionalna središča mednarodne, nacionalnega in regionalnega pomena, povečala konkurenčnost območja, izboljšale se bodo gospodarske in institucionalne povezave in ne nazadnje tudi prometna varnost. 3. razvojna os bo s preusmeritvijo tranzitnega prometa, ki trenutno poteka ob mestnem središču, v Velenju imela tudi direktne vplive na kakovost življenja v mestu z zmanjšanjem obremenitve okolja s prometnimi emisijami in hrupom.

Lokalna skupnost ima omejene možnosti vpliva na izgradnjo infrastrukture, ki je v domeni države. Kljub temu obstajajo »mehki« načini vpliva z intenzivnim povezanim dialogom med lokalnimi skupnostmi in odločevalci na državnem nivoju.

Cilji ukrepa	Kazalniki
Realizacija 3. razvojne osi in navezovalne infrastrukture	Umeščenost trase v Državni prostorski načrt.

**6.2
SONARAVN
O VELENJE**

Velenje je bilo kot mlado industrijsko mesto podvrženo močni okoljski degradaciji kot posledica intenzivnega premogovništva in proizvodnje električne energije. Nekdanja občina Velenje (sedanje MO Velenje ter občini Šoštanj in Šmartno ob Paki) je v drugi polovici osemdesetih in v začetku devetdesetih let prejšnjega stoletja veljala za eno okoljsko najbolj prizadetih območij v Sloveniji in kot taka je bila tudi zibelka slovenskih ekoloških gibanj. Občina je leta 1988 sprejela odlok o varstvu zraka, po izdelavi katastra onesnaževanja zraka (1991) pa sprejela še Sanacijski program na področju varstva zraka (1992), ki je predvidel zmanjšanje emisij iz kotlovnice in naselij. Skoraj vzporedno s tem programom so začeli pripravljati sanacijski program za vode. Leta 1992 je bil izdelan Kataster voda, naslednje leto Strokovne osnove za sanacijski program in leta 1994 sprejet Sanacijski program vode občine Velenje, ki so ga kasneje potrdile tudi novo nastale občine. Zadnji med programi je bil sprejet sanacijski program za tla. Vsi programi so bili leta 2003 združeni v Lokalno agendo 21 za MO Velenje, ki jo MO Velenje redno izvaja skupaj z drugimi strateškimi dokumenti kot so Občinski program varstva okolja, Lokalni energetski koncept in Trajnostni energetski akcijski načrt, ki ga je MO Velenje izdelala in sprejela ob vključitvi v Konvencijo županov. MO Velenje in Šaleška dolina danes predstavljata primer dobre prakse na področju obnove degradiranih okolij.

Okoljski izzivi sodobnega Velenja so predvsem posledica prekomernih prometnih obremenitev z osebnim in tovornim prometom. Pojavi energetske revščine in prekomerne porabe energije so posledica preteklega načina izgradnje javnih objektov in večstanovanjskih stavb, ki imajo nezadostne izolacijske karakteristike. Z vidika energetske učinkovitosti so kritične celotne blokovske soseske v mestnem središču, v KS Gorica in KS Šalek. Na tem področju je potrebno razviti učinkovite poslovne modele energetske sanacije, temelječe na energetskem pogodbeništvu. Na nivoju energetske sanacije javnih objektov MO Velenje izkorišča najrazličnejše finančne spodbude in programsko izvaja energetske sanacije.

Cilji programa prednostnih naložb SONARAVNO Velenje:

- ohranjanje obsega in kvalitete zelenih površin;
- izboljšanje kvalitete zraka;
- povečanje deleža mehke mobilnosti med občani;
- zmanjšanje prometne obremenitve mestnega središča;
- optimiziranje izkoristkov sistemov daljinske energetike;
- zmanjšanje porabe energije v javnem in zasebnem sektorju;
- preprečevanje pojavov energetske revščine;
- povečanje deleža brez-emisijskih ali nizko-emisijskih vozil v javnih in zasebnih vozniških parkih.

Ukrepi programa SONARAVNO Velenje:

2.1 Optimizacija javnega potniškega prometa

2.2 Zaključevanje omrežja mestnih kolesarskih poti in izgradnja druge kolesarske infrastrukture ter izgradnja regionalnih kolesarskih povezav

2.3 Trajnostna optimizacija ukrepov ureditve mirujočega prometa

2.4 Izboljšanje izkoriščenosti sistemov daljinske energetike

2.5 Izboljšanje energetskih karakteristik javnih objektov in večstanovanjskih stavb

2.1 Optimizacija javnega potniškega prometa;

Javni potniški prevoz je pomemben faktor pri razbremenjevanju mest individualnega avtomobilskega prometa. V Velenju je javni potniški promet organiziran od leta 2008 v obliki brezplačnega avtobusnega prevoza, storitve Lokalca. Motivi za uvedbo brezplačne storitve javnega potniškega prevoza v Velenju so bili tudi v Velenju usmerjeni predvsem v razbremenitev pritiska individualnega avtomobilskega prometa, izboljšanje kvalitete zraka, zmanjšanje povpraševanja po parkirnih prostorih v mestnem središču itd. Z oblikovanjem brezplačne, prepoznavne in kvalitetne storitve javnega potniškega prevoza, je MO Velenje odgovarjala tudi na problem preskromne uporabe mestnih avtobusov. Lokalca je bil med občani in obiskovalci takoj dobro sprejet, od leta 2012 je storitev izvajana v obliki javno-zasebnega partnerstva za izvajanje šolskih prevozov in izvajanje lokalnega potniškega prometa med MO Velenje in operaterjema Izletnik Celje in APS. Lokalca deluje na 5. progah med 42. postajališči. Velenje povezuje tudi s primestnimi naselji Vinska Gora, Konovo, Škale-Hrastovec in Šentilj. Lokalca je podprt z inovativnim sistemom za pametne telefone za informiranje potnikov o časih prihodov avtobusov, ki poleg Lokalca podpira tudi informatizacijo BICY sistema. Lokalca mesečno uporablja med 30000 in 35000 uporabnikov, kljub temu kapacitete še niso izkoriščene, zato je potrebna optimizacija storitve, da bo le-ta še bolj prijazna do vseh vrst uporabnikov, bolj ekonomična in še bolj prijazna do okolja. Prostor za optimizacijo je v optimizaciji prog in vozniških redov, nadgradnji informacijskega sistema in sistema za izdajanje vozovnic, razširitvijo storitve na sosednjo občino Šoštanj (s katero Velenje tvori somestje). Izboljšati je potrebno poslovni model storitve, saj je financiranje iz občinskega proračuna dolgoročno nevzdržno. Prostor za optimizacijo je tudi v uvedbi avtobusov z bolj ekološko sprejemljivimi pogonskimi motorji (elektrika, stisnjeni zemeljski plin, vodik), ki omogočajo tudi boljšo promocijo storitve – boljša identifikacija uporabnikov s sodobno in ekološko rešitvijo.

Cilji ukrepa

Kazalniki

Izboljšati ekonomiko storitve Lokalca

Zmanjšanje obremenitve proračuna

Optimizirati vozne rede in proge

Večja stopnja zadovoljstva potnikov z vozniškimi redi in progami

MESTNA OBČINA VELENJE

Nadgraditi informacijski sistem za informiranje potnikov	Število uporabnikov aplikacije zunanjih prikazovalnikov
Izboljšati vozni park z uvedbo avtobusov z ekološko sprejemljivejšimi pogonskimi agregati	Število ekoloških avtobusov
Povečati število uporabnikov storitve	Število uporabnikov

2.2 Zaključevanje omrežja mestnih kolesarskih poti in izgradnja druge kolesarske infrastrukture ter izgradnja regionalnih kolesarskih povezav;

Velenje ima vse potencialne, da se razvije v sodobno, kolesarsko mesto. Geografske danosti so zelo dobre. Mesto leži večinoma v ravninskem delu doline, klimatske razmere so ugodne in tudi kolesarska infrastruktura se nadgrajuje. Leta 2012 uveden brezplačen sistem za izposajo mestnih koles BICY je v Velenju zelo uspešna zgodba. Za povečanje deleža kolesarjev v prometu in posledično boljše okoljske učinke in učinke na zdravje prebivalstva so potrebni večplastni ukrepi. Izboljšati je potrebno stanje kolesarske infrastrukture, predvsem v smeri zaključevanja omrežja mestnih kolesarskih poti, ki mora omogočati hitro in varno kolesarjenje. Za zaključevanje omrežja mestnih kolesarskih poti je potrebno zgraditi 7 odsekov v skupni dolžini okoli 3,5 km. V mestu je premalo kolesarske infrastrukture, kot so pokrita in varna kolesarska parkirišča in kolesarnice.

Na infrastrukturnem nivoju so kritične tudi regionalne kolesarske povezave, ki so bile posebno izpostavljene v anketi med občani. Kolesarska pot Huda luknja bo Velenje povežalo s Koroško (kolesarska pot po Mislinjski dolini, ki poteka po trasi nekdanje železnice) in naprej s Podravsko kolesarsko potjo in avstrijskim kolesarskim omrežjem. Druga pomembna regionalna povezava povezuje Celje, Dobrno, Velenje, Šoštanj in Zgornjo Savinjsko dolino. Tudi za to kolesarsko povezavo je veliko interesa. Izgradnja regionalnih kolesarskih povezav je vključena v regionalne in državne načrte izgradnje kolesarskega omrežja.

Državno kolesarsko omrežje sestavljajo daljinske, glavne in regionalne kolesarske povezave, na katere se potem navezujejo in jih dopolnjujejo občinske kolesarske povezave. Za izvedbo kolesarskih povezav državnega pomena (daljinske kolesarske povezave, glavne kolesarske povezave, regionalne kolesarske povezave) je odgovorna Direkcija RS za ceste¹⁴, medtem ko so za izvedbo kolesarske povezave lokalnega pomena odgovorne občine.

MO Velenje bo s podporo pri izdelavi gradbene in izvedbene dokumentacije podprla Direkcijo RS za ceste za to, da se izvedba regionalnih kolesarskih povezav pospeši.

Cilji ukrepa	Kazalniki
Povečati delež kolesarjenja v mestnem prometu	Število dnevni kolesarjev
Omogočiti pogoje za zaključek omrežja mestnih kolesarskih poti	Število dokončanih odsekov
Omogočiti pogoje za izboljšanje ostale mestne kolesarske infrastrukture	Število spremljajočih kolesarskih objektov
Prispevati k izpolnitvi pogojev za izvedbo regionalnih kolesarskih povezav	Število regionalnih kolesarskih povezav

2.3 Trajnostna optimizacija ukrepov ureditve mirujočega prometa

Ureditev mirujočega prometa v MO Velenje je dobro urejeno za osebna vozila. V mestnem središču in stanovanjskih naseljih je na voljo več kot 1.300 brezplačnih parkirnih mest v parkirnih hišah. To stanje se bo srednjeročno

¹⁴ Zakon o javnih cestah (Uradni list RS št. 26/97, z dne 6.5.1997)

MESTNA OBČINA VELENJE

spreminjalo v smeri zmanjševanja brezplačnih parkirnih mest in hladne prometne politike v mestnem središču. Prvi predpogoj za uveljavljanje hladne prometne politike je umik tranzitnega prometa iz mestnega središča (3. razvojna os). Naslednji predpogoj je izgradnja tako imenovanih »parkiraj in se odpelji« (v nadaljevanju P+R) parkirišč, ki dnevnim migrantom omogoča, da svoje osebne avtomobile parkirajo na obrobju mest in pot proti destinaciji v mestnem središču nadaljujejo bodisi z uporabo javnega potniškega prometa bodisi z mehкими oblikami mobilnosti. P+R parkirišče bo potrebno z izgradnjo 3. razvojne osi in navezovalne prometne infrastrukture. Trasa 3. razvojne osi skozi Velenje je namreč že določena in vključena v Državni prostorski načrt. Trasa hitre ceste poteka v neposredni bližini načrtovane poslovne cone Stara vas in turističnega območja ob velenjskih jezerih. S hitro cesto se bo spremenila tudi vpadnica v mesto, kar bo povzročilo spremembe prometnih tokov. P+R infrastrukturo je potrebno izvesti v neposredni bližini trase hitre ceste in novih atraktorjev avtomobilskega prometa. Načrtovanje P+R infrastrukture mora upoštevati nove oblike avtomobilske mobilnosti (električno mobilnost) z zagotavljanjem polnilne infrastrukture za električna vozila, sisteme za izposajo koles in električnih koles, avtobusna postajališča ...

Drugi vidik ureditve mirujočega prometa v Velenju se nanaša na možnost parkiranja za tovornjake in turistične avtobuse, ki je trenutno pereče vprašanje. Samo iz in v Gorenje vsak dan pripelje več sto tovornjakov. Težava voznikov tovornih vozil je, da v Velenju ni primerne počivališča, kjer bi ti vozniki lahko zakonito in normalno opravljali zakonsko predpisane počitke. Drugo problemsko področje je ureditev možnosti parkiranja za turistične avtobuse, s katerimi v Velenje prihaja vsako leto več organiziranih skupin turistov. Parkirišče za turistične avtobuse je potrebno načrtovati v bližini glavnih destinacij organiziranih turističnih skupin. Te so Velenjski grad z Muzejem Velenje, mestno središče, Muzej premogovništva, Vila Bianca ...

Bodoča ureditev oz. politika ureditve mirujočega prometa v mestnem središču mora jasno nakazati usmeritve prometne politike v zmanjševanje negativnih posledic avtomobilskega prometa na kakovost okolja in življenja v mestu. Skozi zagotovitev polnilne infrastrukture se promovira električna mobilnost, ki bo podprta tudi skozi zagotovitev brezplačne možnosti parkiranja za električne avtomobile. MO Velenje si bo prizadevala tudi za umestitev polnilnih infrastruktur za druge ekološko sprejemljivejše energente kot sta stisnjeni zemeljski plin in vodik. Tudi za vozila s tovrstnimi pogonskimi agregati se zagotavlja brezplačno parkiranje. Za avtomobile s klasičnimi pogonskimi agregati pa se postopoma uvaja bolj restriktivna politika dostopa in parkiranja v mestnem središču.

Cilji ukrepa	Kazalniki
Omogočiti pogoje za izvedbo P+R parkirišč	Število P+R parkirišč
Reformirati politiko mirujočega prometa za promoviranje ekološko sprejemljivejšega osebnega prevoza	Uvedba brezplačnega parkiranja za električna in druga »ekološka« vozila Število polnilnih mest za električna vozila
Zagotovitev možnosti parkiranja za tranzitna tovorna vozila	Število urejenih počivališč za tovorna vozila
Zagotovitev možnosti parkiranja turističnih avtobusov	Število urejenih parkirnih mest za turistične avtobuse.

2.4 Izboljšanje izkoriščenosti sistemov daljinske energetike;

Eden izmed glavnih ukrepov za izboljšanje kvalitete zraka v Šaleški dolini je bila izvedba sistema daljinskega ogrevanja, ki je odpravila individualna kurišča in tako zagotovila hitrejšo regeneracijo degradiranega okolja. Sistem daljinskega ogrevanja Šaleške doline oskrbuje preko 90 % prebivalcev Šaleške doline in predstavlja drugi največji sistem daljinskega ogrevanja v Sloveniji. S preko 144 km toplovodnega omrežja in preko 400 toplotnimi podpostajami zajema mesto Velenje in Šoštanj, Podkraj, Pesje, Lokovico ter Topolšico. Z daljinsko toplotno energijo se oskrbuje tudi lokalno gospodarstvo – Gorenje, Veplas, ki toplotno energijo uporabljajo v proizvodnih procesih. Toplotno energijo dobavlja Termo elektrarna Šoštanj (TEŠ). Sistem dobave toplotne energije upravlja Komunalno podjetje Velenje¹⁵, ki

¹⁵ Komunalno podjetje Velenje, d. o. o., je javno podjetje v lasti Občine Šmartno ob Paki, Občine Šoštanj in MO Velenje.

MESTNA OBČINA VELENJE

redno vlaga v posodobitve sistema. Pred upravljavcem sistema dobave toplotne energije je veliko izzivov: širjenje kroga odjemalcev (turizem, industrija, zasebna poraba), potencialno nestabilna dobava toplotne energije ... Učinkovitost sistema je mogoče povečati na več področjih: posodobitev programske opreme za optimiranje delovanja sistema, obnova vodov za distribucijo toplotne energije, obnova razvodov za distribucijo toplotne energije, nabava toplotne energije z manjšim vplivom CO₂ na okolje. To je le nekaj izzivov, ki čakajo lokalno skupnost ob upravljanju sistema, ki je eden ključnih faktorjev pri izboljšanju kvalitete zraka v Šaleški dolini, nekoč in v prihodnosti. Dolgoročni izziv je oskrba sistema s toplotno energijo po koncu delovanja TEŠ čez štirideset let.

Komunalno podjetje Velenje, PE Energetika, upravlja tudi prvi slovenski sistem daljinske dobave hladu za hlajenje objektov v ožjem mestnem središču. Sistem je izveden z absorpcijsko hladilno postajo zmogljivosti 980 kW. Za proizvodnjo hladu se uporabi toplotna energija iz omrežja daljinskega ogrevanja, kar predstavlja povečano energetske izkoriščenosti omrežja v poletnem obdobju obratovanja. Pozitivni ekološki rezultati tovrstnega sistema so v zmanjšani porabi električne energije in posledično manjši porabi premoga za proizvodnjo električne energije in posledično tudi v manjših emisijah CO₂. S tem projektom – nabavo hladu je zagotovljena 15 % nižja cena za ohlajevanje prostorov v primerjavi z izvedbo in obratovanjem lastnih elektro-kompresorskih hladilnih sistemov. Hlajenje z absorpcijsko hladilno tehniko za proizvodnjo hladu na enoto skupnih hladilnih površin porabi kar petkrat manj električne energije v primerjavi s klasičnimi – lokalnimi elektro-kompresorji.¹⁶ Daljinsko hlajenje ima še eno nezanemarljivo prednost pred klasičnim načinom hlajenja prostorov – odprava arhitekturno motečih zunanjih kompresorskih postaj, ki kazijo arhitekturne podobe objektov in mest.

Trenutno se dobava hladu izvaja samo v objekta nova avtobusna postaja in poslopje MO Velenje s skupno potrebno hladilno močjo 228 kW. Zmogljivost hladilne postaje je 980 kW, kar pomeni, da je trenutna izkoriščenost sistema samo 23 %. Poleg omenjenih objektov je bila dobava hladu načrtovana še za naslednje objekte: Upravna enota Velenje, Galerija Velenje, Kulturni dom Velenje, Restavracija DK, Sodišče Velenje, Rdeča dvorana, Steklena direkcija PV, Bazeni Velenje.

Izkoriščenost sistema dobave hladu je potrebno čim prej povečati. Prihranki v obliki stroška za hlajenje prostorov, prihranki energije in posledično zmanjšane emisije, imajo še mnoge druge multiplikativne učinke (izboljšana kakovost zraka in kakovost okolja, izboljšani energetske kazalniki lokalne skupnosti, zmanjšan ogljični odtis lokalne skupnosti, dvig ugleda lokalne skupnosti ...).

Cilji ukrepa	Kazalniki
Optimizacija sistema daljinske dobave toplotne energije	Zmanjšana možnost izpada dobave toplotne energije
Optimizacija izkoristkov sistema daljinske dobave hladu	Povečan odstotek izkoriščenosti sistema za proizvodnjo in daljinsko dobavo hladu
Optimizacija javne rabe energije	Skupna letna raba energije v javnih objektih.
Izboljšanje kakovosti zraka	Kazalniki kakovosti zraka

2.5 Izboljšanje energetskega karakteristik javnih objektov in večstanovanjskih stavb ter izvedba celovitih prenov stanovanjskih sosesk;

Velenje je nastalo kot sodobno, modernistično mesto in ta modernistični karakter je mesto uspelo relativno dobro zadržati. Številni javni in tudi zasebni (stanovanjski) objekti ter območja imajo status kulturne dediščine. Gradbene značilnosti objektov, zgrajenih v obdobju od šestdesetih do devetdesetih let prejšnjega stoletja so vzrok nizke energetske učinkovitosti teh stavb. Velenje se je kot članica Konvencije županov zavezala k znatnim znižanjem (20 %) emisij CO₂ do leta 2020 glede na izhodiščno leto 2003. Glavni ukrepi na področju sanacije stanovanjskih zgradb na področju učinkovite rabe energije (URE) bodo bistveno pripomogli k zmanjšanju rabe toplotne energije in tudi zmanjšanju emisij CO₂, hkrati pa se izboljšajo tudi bivalni pogoji v stavbah. Celovite obnove vključujejo zamenjavo

¹⁶ Vir: KP Velenje, <http://www.kp-velenje.si/images/stories/Dokumenti/Energetika/23022011/Daljinsko20hlajenje%20v%20MO%20Velenje.pdf>.

MESTNA OBČINA VELENJE

stavbnega pohištva, ogrevalnih teles oz. regulacijskih elementov in izboljšanje stavbnega ovoja. Pri celoviti obnovi je potrebno vključiti tudi kotlovnico s sodobno regulacijsko ogrevalno tehniko. Kjer ni zagotovljena oskrba z daljinskim sistemom ogrevanja se mora preučiti možnost implementacije obnovljivih virov energije (OVE) za sistem ogrevanja (lesna biomasa, geotermalna energija ...). Ne nazadnje izvedba predstavljenih ukrepov prinaša dolgoročno tudi pozitivne finančne učinke na področju rabe energije tako za javni sektor kot za privatne lastnike.¹⁷

Poseben izziv predstavlja energetska sanacija celotnih naselij. Potrebno je izdelati učinkovite poslovne modele energetske sanacije, ki bi bili zanimivi tudi za finančno šibkejše etažne lastnike. Izboljšati je potrebno pogoje za nastanek učinkovitih javno-zasebnih partnerstev pri izvajanju celovitih energetskih sanacij. Poleg energetskih sanacij, ki bodo pomembno vplivale na kakovost bivanja v mestu, je na nivoju stanovanjskih sosesk potrebno zagotoviti celovit pristop k urbani prenovi stanovanjskih sosesk, ki vključuje tudi reševanje urbanističnih, prometnih in drugih družbeno-socialnih problemov posameznih stanovanjskih sosesk.

Energetska sanacija je tudi priložnost za lokalni gradbeni sektor, ki je v obdobju gospodarske in finančne krize utrpel hud padec. V okviru celovitih energetskih sanacij je možno tudi bolje upravljati z arhitekturno celovitostjo posameznih objektov in celotnih sosesk, ter ohranjanjem arhitekturne identitete mesta.

Cilji ukrepa	Kazalniki
Izboljšati učinkovitost rabe energije v javnih stavbah	Število energetsko saniranih javnih objektov
Izboljšati učinkovitost rabe energije zasebnih stanovanjskih in večstanovanjskih objektov	Število energetsko saniranih zasebnih stanovanjskih in večstanovanjskih objektov
Izdelati in izvajati učinkovite poslovne modele za celovito energetska sanacijo objektov in celovito prenavo stanovanjskih sosesk	Število izvedenih projektov celovite prenave stanovanjskih sosesk
Znižanje emisij CO ₂ v javnem in zasebnem sektorju	Obseg emisij CO ₂

6.3 IZOBRAŽENO VELENJE

MO Velenje je izobraževalno središče z vsemi stopnjami izobraževalnih programov. Poleg predšolske vzgoje, kamor je vključenih preko 80 % otrok in 6 osnovnih šol, sta v mestu razvita tudi sekundarni in terciarni izobraževalni nivo. Srednje šolski programi so razviti v okviru Šolskega centra Velenje, v katerem se lahko dijaki izobražujejo v naslednjih programih: splošna gimnazija, splošna gimnazija s športnim oddelkom, umetniška gimnazija – smer glasba in likovna smer, poklicna in tehniška elektro in računalniška šola, poklicna in tehniška strojna šola, poklicna in tehniška rudarska šola, poklicna in tehniška šola za storitvene dejavnosti. V Šolskem centru Velenje je organiziran tudi višješolski program, kjer se lahko študentje izobrazijo za pridobitev naziva inženir elektronike, informatike, rudarstva in geotehnologije, mehatronike, poslovanja v gostinstvu in turizmu ter varstva okolja in komunale. Skupaj izvajajo 25 srednješolskih in 7 višješolskih programov. V okviru Šolskega centra Velenje je vzpostavljena tudi enota Medpodjetniški izobraževalni center (MIC), ki je kadrovsko, tehnološko in didaktično eden najbolj razvitih tovrstnih centrov na območju Srednje Evrope. Med drugim se ponaša z vrhunsko opremljenimi laboratoriji za izvajanje praktičnega pouka vseh programov Šolskega centra Velenje in sodobnim energetskim poligonom za obnovljive vire energije, vključno s pasivno hišo. Veliko dodano vrednost izobraževalnemu sistemu v Velenju ponuja MIC tudi preko široko zastavljenega funkcionalnega izobraževalnega programa z lokalnim in regijskim gospodarstvom.

Visokošolski študij poteka na Visoki šoli za varstvo okolja, kjer izvajajo dodiplomski in podiplomski študijski program Varstvo okolja in ekotehnologija. Visoka šola za varstvo okolja je ustanovljena v okviru Regijskega študijskega središča Celje, katerega so-ustanoviteljica je tudi MO Velenje. V Velenju visokošolski študij poteka tudi na Fakulteti za

¹⁷ Vir: Trajnostni energetski akcijski načrt Mestne občine Velenje (SEAP)

energetiko, ki je dislocirana enota Univerze v Mariboru. Na Fakulteti za energetiko izvajajo visokošolski, univerzitetni, magistrski ter doktorski študijski program »Energetika«.

Področje vseživljenjskega učenja je razvito v okviru Andragoškega zavoda Ljudska univerza Velenje, ki izvaja vrsto izobraževalnih in svetovalnih programov za vse generacije in posebne ciljne skupine.

MO Velenje si prizadeva za širitev študijskih programov za poklicne profile, ki jih lokalno gospodarstvo potrebuje. To so predvsem praktično naravnani študijski programi za potrebe lokalne in regionalne predelovalne industrije. Izdelan je politehnični izobraževalni koncept - Politehnika Velenje, ki pa še ni umeščen v nacionalni izobraževalni okvir.

MO Velenje si prizadeva tudi za zagon že akreditiranega zavoda Akademija za glasbo pod okriljem Univerze v Mariboru. Izdelani so študijski programi za dodiplomski in podiplomski nivo, vendar postopek akreditacije le teh ni bil dokončan zaradi pomanjkanja sredstev za njihovo izvedbo. Za - Politehniko in Akademijo za glasbo v regiji obstaja velik interes, kar je izraženo tudi v anketi – ustanovitev Politehnike podpira 79 % občanov, zagon Akademije za glasbo pa kar 81 %. Mestna občina Velenje si bo tudi v prihodnje prizadevala zagotavljati ustrezne materialne pogoje za delovanje že obstoječih ter tudi novih visokošolskih študijskih programov.

Na območju MO Velenje in regiji je prisotnih ogromno kreativnih ustvarjalcev različnih profilov, ki delujejo bolj ali manj nepovezano. Ustvarjalni kulturno-umetniški potencial je potrebno združevati in nadgrajevati v obliki kreativnih industrij, ki predstavljajo povezavo med umetnostjo in industrijo. Kreativne industrije v mestu z razkošno industrijsko tradicijo predstavljajo pomemben temelj nadaljnje gospodarske rasti in razvoja produktov, ki s svojo obliko in zgodbo na trgu dosegajo višje dodane vrednosti, načrtna krepitev trga kulturnih dobrin pa v okolje vnaša dodatne razvojne priložnosti postindustrijske dobe.¹⁸

Cilji programa IZOBRAŽENO Velenje:

- zagotavljanje višjega nivoja izobrazbe lokalnega prebivalstva;
- zagotavljanje materialnih pogojev za delovanje obstoječih in razvoj novih izobraževalnih programov;
- izobraževanje ustreznih kadrov za potrebe lokalnega gospodarstva;
- omogočanje večje dodane vrednosti za proizvode lokalnega gospodarstva;
- zagotavljanje stabilnih pogojev za delovanje kulturno-umetniških ustvarjalcev;

Ukrepi programa IZOBRAŽENO Velenje:

3.1 Vzpostavitev stabilnih pogojev za delovanje obstoječih in razvoj novih strokovnih študijskih programov v okviru Politehnike

3.2 Vzpostavitev pogojev za zagon Akademije za glasbo

3.1 Vzpostavitev pogojev za razvoj novih strokovnih študijskih programov

Izobraževalni sistem v Velenju je dobro zasnovan glede na potrebe lokalnega in regijskega gospodarstva. Za boljšo izkoriščenost lokalnih potencialov in zagotavljanje kakovostnih kadrov za potrebe lokalnega gospodarstva se izraža potreba po fleksibilnem strokovnem izobraževalnem programu, ki bo tesno povezan z lokalnim gospodarstvom in kreativnim sektorjem. Takšen (»politehničen«) izobraževalni sistem gospodarstvo zahteva zaradi potrebe po izmenjavi oziroma prenosu znanstvenih odkritij in aplikacij v gospodarstvo ter obratno, iz gospodarstva v izobraževalne ustanove.

Zaradi finančne podhranjenosti nacionalnega izobraževalnega sistema je težko pričakovati masovno financiranje novih študijskih programov s strani države. Zaradi tega si je potrebno prizadevati za zagotovitev zakonskih, finančnih in materialnih pogojev za izvedbo že obstoječih in novih izobraževalnih programov, v katere bo aktivno vključeno gospodarstvo že v fazi koncipiranja izobraževalnih programov, kot tudi pri financiranju izvedbe.

Pomembno je, da se v oblikovanje takšnih izobraževalnih programov vključi tudi razvoj kreativnih industrij, ki so vez med umetnostjo in gospodarstvom. Kreativne industrije so zaznamovale nastanek Velenja, so vseprisotne danes in predstavljajo enega izmed temeljev nadaljnega razvoja mesta, njegovega kulturno-umetniškega in gospodarskega sektorja.

¹⁸ Vir: Lokalni program kulture Mestne občine Velenje 2014 – 2020.

Cilji ukrepa	Kazalniki
Zagotoviti institucionalne pogoje za pripravo in izvajanje izobraževalnih programov, ki so bolje prilagojeni zahtevam gospodarstva	Novi strokovni izobraževalni programi
Zagotoviti prostorske pogoje za izvajanje izobraževalnih programov, ki so bolje prilagojeni zahtevam gospodarstva	Zagotovljeni materialni pogoji za nove strokovne izobraževalne programe
Izboljšati prenos znanj in znanstvenih odkritij v gospodarstvo in obratno – v izobraževalne ustanove	Rast števila inovacij
Spodbuditi razvoj kreativnih industrij in boljšo integracijo z izobraževalnim in gospodarskim sistemom	Višja dodana vrednost lokalnih proizvodov

3.2 Vzpostavitev pogojev za zagon Akademije za glasbo

Organizacija in uspešnost izvajanja programov glasbene šole Fran Korun Koželjski v Velenju in Umetniške gimnazije, smer glasba, je razvidna iz velikega števila lokalnih glasbenikov, ki dosegajo tudi velike mednarodno odmevne uspehe in odlično produkcijo na različnih področjih. Številni mladi glasbeniki nadaljujejo izobraževanje bodisi na ljubljanski, bodisi na tujih akademijah ali visokošolskih glasbenih ustanovah. V Velenju in vsej vzhodni Sloveniji obstaja velik interes za ustanovitev Akademije za glasbo, v kateri bodo študentje imeli možnost nadgraditi nivo že pridobljene glasbene izobrazbe. V preteklih letih sta že bila izdelana visokošolski in magistrski študijski program za področje glasbe, uspešno je bil tudi akreditiran nov visokošolski zavod s sedežem v Velenju, v okviru Univerze Maribor. Do akreditacije študijskih programov ni prišlo zaradi pomanjkanja finančnih sredstev.

Cilji ukrepa	Kazalniki
Zagotoviti institucionalne in finančne pogoje za ustanovitev Akademije za glasbo v Velenju	Akreditiran program Akademije za glasbo
Zagotoviti prostorske pogoje za izvajanje programa Akademije za glasbo	Zagotovljeni prostorski pogoji za izvajanje programa Akademije za glasbo

6.4. Velenje za ŽIVLJENJE

Za Velenje je značilna visoka kakovost bivanja. Klub majhnosti mesto zagotavlja vse urbane funkcije, ki so bolj ali manj prisotne tudi v mestnih soseskah. Obsežne in urejene zelene in druge javne površine se morajo ohranjati in širiti skladno z osnovnimi urbanističnimi koncepti, ki so lastni mestu Velenje.

MO Velenje si prizadeva in podpira širok krog organizacij v nevladnem sektorju, z različnimi projekti in finančno podporo v obliki letnih razpisov sofinancira delovanje društev in drugih oblik organiziranosti občanov. Ukrepi so usmerjeni v spodbujanje prostovoljstva, delovanje mladinskih organizacij, skrbi za starejše, krepitev medkulturnega dialoga, ohranjanje naravne in kulturne krajine, programe za ranljive skupine prebivalcev in druge programe. Kljub temu da je financiranje zagotovljeno širokemu spektru delovanja nevladnega sektorja, so zaznane iniciative, da se sistem financiranja na posameznih področjih (kultura, šport ...) prilagodi posebnim okoliščinam, v katerih ti subjekti

MESTNA OBČINA VELENJE

delujejo. Za zagotavljanje dolgoročnejših učinkov in bolj stabilnih pogojev delovanja bi bilo na določenih področjih potrebno nadomestiti projektni način financiranja s programskim.

Kvaliteto urbanega življenja tvorijo tudi kvalitetne javne storitve in bogata ter raznovrstna kulturno-umetniška produkcija. Novo dimenzijo kvalitete preživljanja prostega časa v mestnem središču predstavlja prenovljena promenada, ki mestnemu središču prinaša nove programe in prizorišča, ki jih z inovativnimi arhitekturnimi rešitvami in elementi povezuje z zelenimi parkovnimi površinami vodnim telesom reke Pake. Z visoko povprečno oceno (4,4 od 5) so občani ocenili kvaliteto javnih in zelenih površin.

Zgraditi je potrebno sistem upravljanja s praznimi stanovanji in predvsem s praznimi stanovanjskimi hišami - urbano anomalijo, ki jo je moč spremeniti v korist lastnikov in potencialnih uporabnikov – mladi in mlade družine ter starejši prebivalci (varovana in oskrbovana stanovanja). Z učinkovitim in inovativnim modelom upravljanja s praznimi stanovanji in hišami se bo naslovilo več problemskih področij: boljša izkoriščenost stanovanjskega fonda, zagotovitev stanovanj za mlade in mlade družine, omogočanje hitrejše osamosvojitve mladih, omogočanje ponudbe varovanih in oskrbovanih stanovanj za starejše, omogočanje medgeneracijskega dialoga in vzajemne pomoči med mladimi in starejšimi v stanovanjskih skupnostih. Tovrstni ukrepi so skladni z Lokalnim programom delovanja mladih v Mestni občini Velenje 2016–2020 (v nastajanju) in Strategijo razvoja socialnega varstva v Mestni občini Velenje za obdobje od 2014 do 2020.

Nadgradnja kakovosti urbanega življenja v okviru programa Velenje za ŽIVLJENJE bo dosežena z uvedbo učinkovitega modela mestnega marketinga, ki bo imel ključno vlogo pri trženju mesta, v katerega želimo privabiti mlade strokovnjake in mlade družine za razvijajoče se gospodarstvo. Upravljanje programov mestnega središča je ključna za dvig kakovosti urbanega življenja in atraktivnosti mestnega središča in središč mestnih naselij. Učinkovit mestni marketing bo skrbel tudi za upravljanje s komercialnimi prostori in komercialnimi in družabnimi programi v mestnem središču in stanovanjskih naseljih.

Cilji programa Velenje za ŽIVLJENJE:

- izboljšanje javne podobe in prepoznavnosti Velenja kot mesta z nadpovprečno kakovostjo življenja v nacionalnem in mednarodnem okolju;
- izboljšanje upravljanja in kakovosti urbanega okolja skozi programe celovitih prenov stanovanjskih sosesk;
- izboljšanje upravljanja s praznimi komercialnimi in zasebnimi prostori;
- izboljšanje pogojev za širitev urbanih programov in vsebin v mestnem središču in središčih stanovanjskih naselij.

Ukrepi programa Velenje za ŽIVLJENJE:

- 4.1 Urbana prenova
- 4.2 Vzpostavitev pogojev za izvajanje mestnega marketinga
- 4.3 Izdelava in izvedba koncepta učinkovitega upravljanja s praznimi stanovanjskimi površinami

4.1 Urbana prenova

MO Velenje je ob svoji 55-letnici dobila moderno novo promenado, ki je mestnemu središču prinesla številne nove kakovosti in programske točke. Nova promenada predstavlja povezovalno in prireditveno os, ki v mestno središče z novimi programi in lokacijami za najrazličnejše prireditve vabijo obiskovalce mestnega središča. Nova promenada v prostor postavlja inovativno dvoetažno parkirno hišo na njenem severnem koncu (današnje parkirišče med Zdravstvenim domom Velenje in Šolskim centrom Velenje), nov most sredi promenade ter amfiteater ob bregovih Pake. S prenovno promenado se je ob tem zmanjšala poplavna ogroženost mesta ter povečala njegova atraktivnost za obrtnike, podjetnike, stanovalce in obiskovalce.¹⁹

Projekt Promenada je bil uspešen. Kljub nekaterim funkcionalnim pomanjkljivostim je Promenada dosegla svoj namen. Odprla je prostor novim urbanim programom, privabila nove ponudnike in nove goste. Veliko kvaliteto prostora ponuja amfiteater, ki približa vodno telo – reko Pako obiskovalcu in hkrati ponuja odlično kuliso za glasbena in druge kulturno-umetniške produkcije.

¹⁹ Vir: <http://lepicercenter.velenje.si/faze-projekta/arhitekturni-projekt-promenada/>, dostop: 18. 9. 2015

MESTNA OBČINA VELENJE

Z dobrimi urbanimi prenovami in programi se rešuje najbolj pereče vprašanje sodobnih mestnih jeder – izumiranje programov in življenja mestnih središč s seljenjem dogajanj in storitev na obrobja mest v nakupovalna središča.

Možnosti in motivov za intervencije v mestnem središču in tudi v stanovanjskih središčih je veliko. V mestnem središču je potrebno povečati število prebivalcev, predvsem mladih in mladih družin, ki so najbolj aktivni uporabniki mestnih središč. Izziv za nadaljevanje urbane prenove predstavlja nadaljevanje projekta promenada mimo gimnazije, Titov trg, nadgradnje tržnice ...

Nadaljevanje urbane prenove se bodo nadaljevale in izvajale z motivi ohranjanja arhitekturne in naravne dediščine Velenja, izboljšanja dostopnosti prostora in programov za vse skupine prebivalcev, s posebno pozornostjo do potreb ranljivih skupin prebivalstva, povečanja števila uporabnikov programov, povečanja števila prebivalcev mestnega središča ter izboljšanja storitev in ponudbe v mestnem središču.

Cilji ukrepa	Kazalniki
Zagotoviti pogoje za nadaljevanje projektov urbane prenove v mestnem središču	Število intervencij v mestnem središču
Zagotoviti pogoje in stanovanjsko politiko za privabljanje mladih in mladih družin v mestno središču	Število priseljenih mladih in mladih družin
Omogočiti razvoj novih programov in storitev	Število urbanih programov in storitev v mestnem središču

4.2 Vzpostavitev pogojev za izvajanje mestnega marketinga

Uvedba organiziranega mestnega marketinga je ena izmed ključnih ukrepov v procesu revitalizacije mestnih središč, za učinkovito izvajanje upravljanja s programi, storitvami in lokacijami v mestnem središču. Mestni marketing ima lahko tudi širšo funkcijo – trženje mesta kot poslovne lokacije in kot lokacije za priseljevanje novih prebivalcev.

V okviru projekta City Impulses²⁰ je bil razvit organizacijski model za potencialno organizacijo, ki bo skrbela za izvajanje mestnega marketinga v Velenju. V okviru izdelave organizacijskega modela delovanja enote za mestni marketing v Velenju so bili jasno identificirani sklopi aktivnosti, ki jih bo izvajala ta enota v Velenju. To so: mestni marketing, dinamično upravljanje in trženje prostorov, izobraževanje podjetnikov, upravljanje odnosov med podjetniki, občino in drugimi deležniki. Organizacijski model natančno razčlenjuje 3 različne možnosti oz. modele ustanovitve in delovanja enote za izvajanje mestnega marketinga v Velenju, analizira prednosti in slabosti posameznega modela, finančne vidike delovanja ter kadrovske zahteve za izvajalce mestnega marketinga .

Cilji ukrepa	Kazalniki
Zagotoviti pogoje ustanovitve organizacije za izvajanje aktivnosti mestnega marketinga	Ustanovitev organizacije za mestni marketing
Zagotoviti boljše upravljanje s komercialnimi prostori v mestnem središču	Število praznih komercialnih prostorov v mestnem središču
Omogočiti razvoj novih programov in storitev v mestnem središču	Število komercialnih programov in storitev v mestnem središču

²⁰ Vir: www.city-impulses.eu/

2.3 Izdelava in izvedba koncepta učinkovitega upravljanja s praznimi stanovanjskimi površinami

Pomanjkanje stanovanj na eni strani in obilica praznih stanovanj in stanovanjskih hiš je urbana anomalija, ki je povezana s konceptom privatne lastnine in posledično težko obvladljiva. Zgraditi je potrebno sistem upravljanja s praznimi stanovanji in predvsem s praznimi stanovanjskimi hišami. Potrebno je zagotoviti dovolj stanovanj za mlade in mlade družine v mestnem središču. Naslednja ranljiva skupina pri stanovanjskem vprašanju so starejši občani, ki povprašujejo po varovanih in oskrbovanih stanovanjih.

Z učinkovitim in inovativnim modelom upravljanja s praznimi stanovanji in hišami se bo naslovilo več problemskih področij: boljša izkoriščenost stanovanjskega fonda, zagotovitev stanovanj za mlade in mlade družine, omogočanje hitrejše osamosvojitve mladih, omogočanje ponudbe varovanih in oskrbovanih stanovanj za starejše, omogočanje medgeneracijskega dialoga in vzajemne pomoči med mladimi in starejšimi v stanovanjskih skupnostih. Tovrstni ukrepi so skladni z Lokalnim programom delovanja mladih v Mestni občini Velenje 2016–2020 (v nastajanju) in Strategijo razvoja socialnega varstva v Mestni občini Velenje za obdobje od 2014 do 2020.

Cilji ukrepa	Kazalniki
Zagotoviti stanovanjske možnosti za mlade in mlade družine	Število stanovanj za najem / nakup
Zagotoviti ponudbo varovanih in oskrbovanih stanovanj	Število varovanih in oskrbovanih stanovanj v mestu
Zmanjšati število praznih stanovanj in stanovanjskih hiš v mestu	Število praznih stanovanj in stanovanjskih hiš

7. Skladnost TUS Velenje s strateškimi okviri na nacionalni, regionalni in lokalni ravni

7.1 Uredba (EU) št. 1301/2013

Uredba (EU) št. [1301/2013](#) Evropskega parlamenta in Sveta z dne 17. decembra 2013 o Evropskem skladu za regionalni razvoj in o posebnih določbah glede cilja „naložbe za rast in delovna mesta“ ter o razveljavitvi Uredbe (ES) št. 1080/2006. Sprejeta uredba opredeljuje načela, pravila in standarde za izvajanje Evropskega sklada za regionalni razvoj (v nadaljevanju: ESRR) ter obseg naložb za rast in delovna mesta ter za teritorialno sodelovanje v obdobju 2014-2020.²¹ Ključni tematski sklopi, ki jih bo ESRR v trenutnem programskem obdobju podpiral, so inovacije in raziskave, informacijske in komunikacijske tehnologije, podpora malim in srednje velikim podjetjem ter spodbujanje nizkoogljičnega gospodarstva. Vrste naložb, ki jih spodbuja ESRR:

- v MSP za ustvarjanje in ohranjanje trajnih delovnih mest;
- v vse vrste podjetij na področju inovacij in raziskav, nizkoogljičnega gospodarstva in IKT, pri katerih so vključena MSP;
- v infrastrukturo, ki zagotavlja osnovne storitve na področju energije, okolja, prometa in IKT pa tudi na področju sociale, zdravstva in izobraževanja;
- v razvoj endogenega potenciala.

TUS Velenje je v svojih strateških usmeritvah povsem usklajen z Uredbo (EU) št. 1301/2013. Program PODJETNO Velenje je usmerjen v izkoriščanje notranjih (endogenih) potencialov lokalnega in regionalnega gospodarskega in izobraževalnega sistema, čemur je namenjen ukrep TUS Velenje 1.1 Razvoj prostorskih in vsebinskih možnosti za razvoj podjetništva.

²¹ Vir: http://eur-lex.europa.eu/summary/SL/URISERV:2602_3

MESTNA OBČINA VELENJE

7.2 Operativni program za izvajanje Evropske kohezijske politike v obdobju 2014-2020

Kot Operativni program za izvajanje Evropske kohezijske politike v obdobju 2014–2020 (v nadaljevanju: OP KP), je tudi TUS Velenje v osnovi usmerjen k spodbujanju gospodarskega razvoja in zagotavljanju blaginje. Cilji OP KP, ki so skladni s TUS Velenje, so še: okrepiti prizadevanja na področju raziskav in razvoja, podpirati inovacijske potenciale malih in srednje velikih podjetij, spodbujati učinkovitost virov in zmanjšati pritisk na okolje, razvijati prometni sektor, spodbujati rast stopnje zaposlenosti. OP KP je za obdobje 2014–2020 oblikoval 11 strateških tematskih ciljev, ki podpirajo uresničevanje Strategije EU 2020, strategije za pametno, trajnostno in vključujočo rast. Tematski cilji OP KP 2014–2020 so naslednji:

1. krepitev raziskav, tehnološkega razvoja in inovacij;
2. izboljšanje dostopa do informacijsko-komunikacijskih tehnologij ter povečanje njihove uporabe in kakovosti;
3. povečanje konkurenčnosti malih in srednjih podjetij ter kmetijskega sektorja;
4. podpora prehodu na nizkoogljično gospodarstvo v vseh sektorjih;
5. spodbujanje prilagajanja podnebnim spremembam ter preprečevanja in obvladovanja tveganj;
6. varstvo okolja in spodbujanje učinkovite rabe virov;
7. spodbujanje trajnostnega prometa in odprava ozkih grl v ključnih omrežnih infrastrukturah;
8. spodbujanje zaposlovanja in mobilnosti delovne sile;
9. spodbujanje socialnega vključevanja in boja proti revščini;
10. vlaganje v spretnosti, izobraževanje ter vseživljenjsko učenje;
11. izboljšanje institucionalnih zmogljivosti in učinkovita javna uprava.

Skladnost TUS Velenje z OK KP 2014–2020: kot je razvidno iz spodnje tabele so programi in ukrepi TUS Velenje skladni z vsemi 11 cilji OP KP 2014–2020.

PROGRAM PREDNOSTNIH NALOŽB	UKREP	OP KP 2014 - 2020
1. PODJETNO VELENJE	1.1 Razvoj prostorskih in vsebinskih možnosti za razvoj podjetništva	(1) Krepitev raziskav, tehnološkega razvoja in inovacij
	1.2 Razvoj pogojev in podpornega okolja za razvoj trajnostnega turizma, s poudarkom na razvoju turističnega potenciala velenjskih jezer	(2) Povečanje konkurenčnosti malih in srednjih podjetij (6) Varstvo okolja in spodbujanje učinkovite rabe virov
	1.3 Revitalizacija starega mestnega središča	(8) Spodbujanje zaposlovanja in mobilnosti delovne sile
	1.4 Podpora izgradnji 3. razvojne osi	
2. SONARAVNO VELENJE	2.1 Optimizacija javnega potniškega prometa	(1) Krepitev raziskav, tehnološkega razvoja in inovacij
	2.2 Zaključevanje notranjega kolesarskega omrežja in izgradnja druge kolesarske infrastrukture ter izgradnja regionalnih kolesarskih povezav	(2) Izboljšanje dostopa do informacijsko-komunikacijskih tehnologij ter povečanje njihove uporabe in kakovosti (4) Podpora prehodu na nizkoogljično gospodarstvo v vseh sektorjih
	2.3 Trajnostna optimizacija ukrepov ureditve mirujočega prometa	(5) Spodbujanje prilagajanja podnebnim spremembam ter preprečevanja in obvladovanja tveganj
	2.4 Izboljšanje izkoriščenosti sistemov daljinske energetike	(6) Varstvo okolja in spodbujanje

MESTNA OBČINA VELENJE

	2.5 Izboljšanje energetskih karakteristik javnih objektov in večstanovanjskih stavb	učinkovite rabe virov (7) Spodbujanje trajnostnega prometa in odprava ozkih grl v ključnih omrežnih infrastrukturah
3. IZOBRAŽENO VELENJE	3.1 Vzpostavitev pogojev za razvoj novih strokovnih študijskih programov 3.2 Vzpostavitev pogojev za ustanovitev glasbene akademije	(1) Krepitev raziskav, tehnološkega razvoja in inovacij (2) Izboljšanje dostopa do informacijsko-komunikacijskih tehnologij ter povečanje njihove uporabe in kakovosti (8) Spodbujanje zaposlovanja in mobilnosti delovne sile (10) Vlaganje v spretnosti, izobraževanje ter vseživljenjsko učenje
4. VELENJE ZA ŽIVLJENJE	4.1 Urbana prenova 4.2 Vzpostavitev pogojev za izvajanje mestnega marketinga 4.3 Izdelava koncepta in izvedba varovanih stanovanj v praznih stanovanjskih objektih	(4) Podpora prehodu na nizkoogljično gospodarstvo v vseh sektorjih (5) Spodbujanje prilagajanja podnebnim spremembam ter preprečevanja in obvladovanja tveganj (9) Spodbujanje socialnega vključevanja in boja proti revščini (11) Izboljšanje institucionalnih zmogljivosti in učinkovita javna uprava

TUS Velenje, njeni cilji, programi in ukrepi so skladni tudi s temeljnimi cilji izvajanja kohezijske politike v okviru mehanizma CTN, ki je podprt s sredstvi naslednjih prednostnih osi, ukrepov in specifičnih ciljev:

Prednostna os:

- **Boljše stanje okolja in biotske raznovrstnosti**
(Ukrepi za izboljšanje urbanega okolja, oživitev mest, sanacijo in dekontaminacijo degradiranih zemljišč (vključno z območji, na katerih poteka preobrazba) zmanjšanje onesnaženosti zraka in spodbujanje ukrepov za zmanjšanje hrupa; specifični cilj: Učinkovita raba prostora v urbanih območjih, Programi TUS Velenje: Velenje ZA ŽIVLJENJE, SONARAVNO VELENJE;
- **Trajnostna raba in proizvodnja energije in pametna omrežja**
(Ukrep Spodbujanje energetske učinkovitosti, pametnega upravljanja z energijo in uporabo obnovljivih virov energije v javni infrastrukturi, vključno z javnimi stavbami in stanovanjskem sektorju), Specifični cilj: Povečanje učinkovite rabe energije v gospodinjstvih - Programi TUS Velenje: SONARAVNO VELENJE;
- **Trajnostna raba in proizvodnja energije in pametna omrežja** (Ukrep: Spodbujanje nizkoogljičnih strategij za vse vrste območij, zlasti za urbana območja, vključno s spodbujanjem trajnostne urbane mobilnosti in ustreznimi omilitvenimi prilagoditvenimi ukrepi, Specifični cilj: Razvoj urbane mobilnosti za izboljšanje kakovosti zraka v mestih (sistem P+R, ureditev varnih dostopov do postaj in postajališč JPP in ureditev parkirišč za kolesa). Skladni Programi TUS Velenje: Velenje ZA ŽIVLJENJE, SONARAVNO VELENJE;

7.3 Partnerski sporazum med Slovenijo in Evropsko komisijo za obdobje 2014-2020

Partnerski sporazum je nacionalni strateški dokument in podlaga za črpanje sredstev iz EU skladov in je kot takšen usklajen z vsemi operativnimi programi za programsko obdobje 2014-2020. Partnerski sporazum povzema 11 tematskih ciljev iz OP KP, katerih skladnost TUS Velenje je prikazana v poglavju 7.2. Analiza gospodarskih gibanj in izzivov prepozna enake izzive na nacionalni, kot TUS Velenje na lokalni ravni: demografski trendi in strukturne slabosti gospodarskega sektorja. Priložnosti so identificirane tudi v tujih neposrednih investicijah, kjer Slovenija še vedno ni prepoznana kot primerna lokacija za investicije. S podobnim problemom prepoznavnosti se na nacionalni ravni sooča Velenje, katerega večina ljudi še vedno dojema kot sivo industrijsko mesto. TUS Velenje in na splošno strateški okvir MO Velenje je skladen tudi s tistimi horizontalnimi načeli partnerskega sporazuma, katere je možno aplicirati na nivoju lokalnega razvoja, še posebej z načelom zavezanosti k trajnostnemu razvoju.

7.4 Strategija prostorskega razvoja Slovenije

V času nastanka TUS Velenje je še v veljavi Strategija prostorskega razvoja Slovenije (v nadaljevanju SPRS), sprejeta leta 2004, le da se že oblikuje nova strategija prostorskega razvoja Slovenije. Strategija prostorskega razvoja Slovenije (v nadaljevanju: SPRS) je temeljni državni dokument o usmerjanju razvoja v prostoru. Podaja okvir za prostorski razvoj na celotnem ozemlju države in postavlja usmeritve za razvoj v evropskem prostoru. Določa zasnovo urejanja prostora, njegovo rabo in varstvo.²² Z vidika TUS Velenje je SPRS strateški dokument, ki določa prostorske in načelne usmeritve razvoja prostora za trajnosten razvoj mest in drugih naselij podaja konceptualne usmeritve razvoja mest (policentričnost in polifunkcionalnost) in utemeljuje razvoj na racionalni rabi prostora in zemljišč. SPRS določa tudi položaj mesta v policentrični zasnovi regionalnih središč in tipe funkcij, ki jih kot takšna središča imajo v regionalnem in nacionalnem prostoru. Velenje je v SPRS opredeljeno kot regionalno središče nacionalnega pomena. »Središča nacionalnega in regionalnega pomena so najpomembnejša središča dejavnosti družbene infrastrukture, oskrbnih, storitvenih, upravnih in drugih dejavnosti ter najpomembnejša gospodarska območja in prometna vozlišča. Vanje se usmerja najpomembnejše javne funkcije. Središča nacionalnega in regionalnega pomena so primerna lokacija za terciarno in sekundarno raven zdravstvene oskrbe, visoko in višje izobraževanje, višje strokovno izobraževanje, sodne in upravne institucije in bolj specializirano socialno varstvo ter javne raziskovalne organizacije.« Cilji prostorskega razvoja, kot so opredeljeni v SPRS, so skladni tudi s TUS Velenje:

- **Racionalen in učinkovit prostorski razvoj** (usmeritve dejavnosti v prostoru za doseganje trajnostnega in učinkovitega razvoja gospodarstva, izboljšanje negativnih stanj v prostoru s prostorskimi in okoljskimi ukrepi).
- **Razvoj policentričnega omrežja mest in drugih naselij** – Velenje je umeščeno v policentrično zasnovo središč nacionalnega pomena in TUS Velenje gradi na utrditvi te pozicije s širjenjem gospodarskih, upravnih, izobraževalnih in drugih funkcij urbanega prostora v SAŠA regiji.
- **Večja konkurenčnost slovenskih mest v evropskem prostoru:** TUS Velenje obravnava razvoj novih razvojnih con regionalnega pomena in predvideva ukrepe za zagotovitev stanovanj v urbanem naselju.
- **Kvaliteten razvoj in privlačnost mest:** TUS Velenje in ostali strateški okvir MO Velenje upoštevajo in uresničujejo načela varnega, socialno pravičnega, urejenega mesta, upoštevajo vrednost kulturne dediščine, ki je vtkana in vzdrževana v urbanem tkivu.
- **Povezanost infrastrukturnih omrežij z evropskimi infrastrukturnimi sistemi:** TUS Velenje posebej izpostavlja ovire, ki jih slaba prometna povezanost Velenja pomeni za gospodarski in socialni razvoj mesta Velenje in regije - cilj, ki je zastavljen v SPRS, ampak še vedno nerealiziran – hitra in varna priključitev na V. koridor Trans European Network.
- **Preudarna raba virov:** zaradi prostorskih omejitev za stanovanjsko in gospodarsko gradnjo, je racionalno izkoriščanje prostora vitalnega pomena za razvoj Velenja, za ohranitev osnovnih urbanističnih karakteristik Velenja in kakovosti življenjskega okolja.
- **Varstvo okolja in ohranjanje narave:** programi in ukrepi TUS Velenje in ostali deli strateškega okvira MO Velenje so skladni s tema temeljnima ciljema, kot dokazuje pretekli razvoj in prihodnji razvojni načrti.

²² Vir: Strategija prostorskega razvoja Slovenije, 2004

7.5 Regionalni razvojni program Savinjske regije za obdobje 2014–2020

Regionalni razvojni program savinjske regije za obdobje 2014–2020 (v nadaljevanju: RRP SR) v osnovni analizi stanja v regiji izpostavlja problematiko 3. razvojne osi, ki ne predstavlja razvojne ovire samo za Velenje, ampak za celotno Savinjsko statistično in razvojno regijo.

Ključna razvojna področja so skladna z zastavljenimi programi in ukrepi TUS Velenje. Ključna razvojna področja, kot jih predstavlja RRP SR in so neposredno skladni s programi in ukrepi TUS Velenje, so:

- **trajnostna gospodarska rast** (razvoj podpornega okolja za rast malih in srednjih podjetij ter nadaljnji razvoj večjih podjetij);
- **trajnostni teritorialni razvoj** (sanacija degradiranih območij, urbano prenavo za večjo kakovost okolja v mestih, vzpostavitev večje dostopnosti in mobilnosti, investicije v javni potniški promet in druge oblike trajnostne mobilnosti, vzpostavitev zelene infrastrukture (ozelenitev urbanih območij);
- **razvoj trajnostnega turizma** (podporno okolje za razvoj turizma (prometne povezave, kolesarske poti, urejena mesta in vasi, razvoj turistične ponudbe, nadgradnja in razvijanje novih programov in turističnih produktov, storitev, ki bodo temeljili na interpretaciji narave, upoštevanju naravne in kulturne dediščine območja – razvoj zelenega, naravovarstvenega turizma, obnova objektov kulturne dediščine);
- **upravljanje z naravnimi viri** (energetske obnove stavb javnega sektorja, večstanovanjskih stavb, spodbujanje občanov k energetske obnovi stanovanjskih stavb, uporabi energetske učinkovitih sistemov za ogrevanje, pilotni projekte za doseg energijske samooskrbnih območij z več kot 5000 prebivalcev);
- **blaginja družbe regije** (aktivno zaposlovanje mladih, spodbujanje povezovanja med podjetji in raziskovalno in izobraževalno sfero, krepitev družbene odgovornosti in okoljske ozaveščenosti, zagotavljanje stanovanjskih pogojev za mlade družine, medgeneracijski centri, izboljšanje dostopa do socialnih in zdravstvenih storitev);
- **vključujoča družba** (ustvarjanje pogojev za večjo socialno vključenost (zagotavljanje prostorov in programov – zaposlovanje mladih, nove stanovanjske enote, varovana stanovanja za starejše, spodbujanje soc. podjetništva, krepitev položaja nevladnega sektorja);
- **infrastruktura za boljše stanje okolja in trajnostno mobilnost** (vzpostavitev trajnostnega in integriranega prometa s krepitvijo javnega potniškega prometa, izgradnja manjkajočih kolesarskih povezav, izboljšanje cestnih in železniških prometnih povezav).

RRP SR ima razvite štiri regionalne razvojne prioritete regije, ki predstavljajo tudi razvojno specializacijo Savinjske regije:

1. predelava in obdelava materialov (kovine, les, umetne mase, steklo);
2. prehranska oskrba;
3. trajnostni turizem;
4. energetska oskrba.

V obdobju 2014–2020 bo Savinjska regija skrbno in odgovorno obravnavala vsako izmed štirih razvojnih prioritete. Podporno okolje za uspešno izvajanje razvojnih vsebin in procesov bodo za vsa štiri prioriteta področja zagotovljena s spodbujanjem, aktiviranjem in mreženjem človeških virov. Za vsa prioriteta razvojna področja se načrtuje oblikovanje tehnološko razvojnih jeder aplikativnega in inovativnega znanja, ki bodo interesno temeljila na javno-zasebnem partnerstvu.²³

Preglednica skladnosti programov in ukrepov TUS Velenje in razvojnih prioritete RRP SR:

PROGRAM PREDNOSTNIH NALOŽB	UKREP	OP KP 2014-2020
1. POD JET NO VEL ENJ E	1.1 Razvoj prostorskih in vsebinskih možnosti za razvoj podjetništva 1.2 Razvoj pogojev in podpornega okolja za razvoj trajnostnega jezerskega turizma	1- Predelava in obdelava materialov; 3- Trajnostni turizem

²³ Vir: Regionalni razvojni program Savinjske regije za obdobje 2014–2020

MESTNA OBČINA VELENJE

	1.3 Revitalizacija starega mestnega središča	
	1.4 Podpora izgradnji 3. Razvojne osi	
2. SONARAVNO VELENJE	2.1 Optimizacija javnega potniškega prometa	4- Energetska oskrba
	2.2 Zaključevanje notranjega kolesarskega omrežja in izgradnja druge kolesarske infrastrukture ter izgradnja regionalnih kolesarskih povezav	
	2.3 Trajnostna optimizacija ukrepov ureditve mirujočega prometa	
	2.4 Izboljšanje izkoriščenosti sistemov daljinske energetike	
	2.5 Izboljšanje energetskih karakteristik javnih objektov in večstanovanjskih stavb	
3. IZOBRAŽEN O VELENJE	3.1 Vzpostavitev pogojev za razvoj novih strokovnih študijskih programov	1- Predelava in obdelava materialov;
	3.2 Vzpostavitev pogojev za ustanovitev glasbene akademije	3- Trajnostni turizem 4- Energetska oskrba
4. VELENJE ZA ŽIVLJENJE	4.1 Urbana prenova	3- Trajnostni turizem
	4.2 Vzpostavitev pogojev za izvajanje mestnega marketinga	4- Energetska oskrba
	4.3 Izdelava koncepta in izvedba varovanih stanovanj v praznih stanovanjskih objektih	

Viri:

Strateški dokumenti MO Velenje

1. Strateški razvojni dokument Mestne občine Velenje, vizija in strategija občine, 2008
2. Lokalna agenda 21, podaljšan programski okvir za obdobje 2012–2016
3. Občinski program varstva okolja v Mestni občini Velenje 2016–2020

MESTNA OBČINA VELENJE

4. Lokalni program kulture Mestne občine Velenje (2014–2020)
5. Lokalni energetski koncept Mestne občine Velenje
6. Trajnostni energetski akcijski načrt mestne občine Velenje (SEAP)
7. Strategija razvoja socialnega varstva v Mestni občini Velenje za obdobje od 2014 do 2020
8. Občinski prostorski načrt Mestne občine Velenje (v procesu izdelave)
9. Lokalni program razvoja delovanja mladih v Mestni občini Velenje 2016–2020 (v procesu izdelave)

Drugi strateški dokumenti

1. Uredba (EU) št. 1301/2013
2. Operativni program za izvajanje Evropske kohezijske politike v obdobju 2014-2020
3. Partnerski sporazum med Slovenijo in Evropsko komisijo za obdobje 2014-2020
4. Strategija prostorskega razvoja Slovenije
5. Regionalni razvojni program Savinjske regije za obdobje 2014-2020

Ostali viri

1. Spletna stran MO Velenje, Zgodovina prostora; <http://www.velenje.si/o-velenju/predstavitev/zgodovina>, dostop, 27. 7. 2015
2. Prometna študija v okviru urbanistične zasnove mesta Velenja z navezavo na ostala naselja v Mestni občini Velenje z idejno zasnovo predvidenega cestnoprometnega omrežja in grobo ocenitvijo predlaganih variant, Omega Consult, 2007
3. ZVKD, seznam objektov kulturne dediščine, <http://giskd2s.situla.org/rkd/Opis.asp?Esd=13267>, dostop: 19. 8. 2015
4. Demografska študija MO Velenje, ERICo, 2014
5. Poročilo o stanju okolja v Mestni občini Velenje, ERICo, 2014
6. Spletni vir Forbes, <http://www.forbes.com/sites/sarwantsingh/2014/06/19/smart-cities-a-1-5-trillion-market-opportunity/>, 28. 7. 2015
7. Spletna stran Komunalno podjetje Velenje, KP Velenje, http://www.kp-velenje.si/images/stories/Dokumenti/Energetika/23022011/Daljijsko20_hlajenje%20v%20MO%20Velenje.pdf; dostop 21. 10. 2015
8. Spletna stran LEPICENTER, <http://lepicercenter.velenje.si/faze-projekta/arhitekturni-projekt-promenada/>, dostop: 18. 9. 2015
9. Spletna stran projekta City Impulses: www.city-impulses.eu/, dostop: 18. 9. 2015
10. Spletni portal EUR-LEX, http://eur-lex.europa.eu/summary/SL/URISERV:2602_3, dostop: 14. 10. 2015

Ta strategija začne veljati z dnem sprejema in se objavi v Uradnem vestniku Mestne občine Velenje.

Številka: 350-03-0002/2014

Datum: 2. 2. 2016

župan Mestne občine Velenje
Bojan KONTIČ

Dostaviti:

- spis;
- arhiv.